

Fri og åpen programvare for komposisjon og noteskriving

Retrieved from <http://musescore.org> on fre, 02/04/2011

Håndbok

Denne håndboken er for MuseScore versjon 0.9.2 og nyere. Hvis du vil hjelpe til å forbedre eller oversette håndboken, skriv et innlegg i [MuseScore dokumentasjonsforumet](#) og be om å få bli en bidragsyter.

Kapittel 1

Avanserte tema

Enkeltstemmer

Hvis du har skrevet et fullt partitur for et ensemble, kan MuseScore opprette noteark som bare inneholder hvert instruments stemme. En enkeltstemme (i motsetning til navnet) kan bestå av flere instrumenter.

I nåværende versjoner av MuseScore består prosessen, med å skille ut enkeltstemmer fra et partitur, av to hovedsteg:

1. Spesifisere hvilke instrumenter enkeltstemmen skal bestå av ("Definere enkeltstemmen")
2. Opprette et nytt noteark med enkeltstemmen

Definere enkeltstemmen

Du kan definere enkeltstemmer når som helst etter at du har opprettet et noteark. Du trenger bare å definere enkeltstemmene én gang for hvert noteark, men du kan selvfølgelig gå tilbake å gjøre endringer senere. Følgende instruksjoner bruker en strykekvartett som eksempel, men samme prinsipper går igjen for andre ensembler.

Fra hovedmenyen velg *Fil* → *Enkeltstemmer...*

I vinduet for enkeltstemmer klikk *Ny* for å definere en ny enkeltstemme.

I panelet til høyre, skriv inn filnavn og tittel på enkeltstemmen.

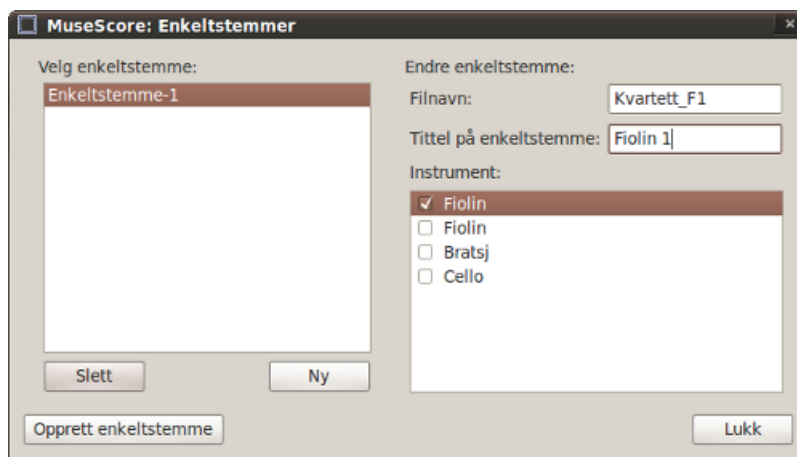
Filnavn

Navnet som brukes når du lagrer enkeltstemmen på datamaskinen (påkrevd)

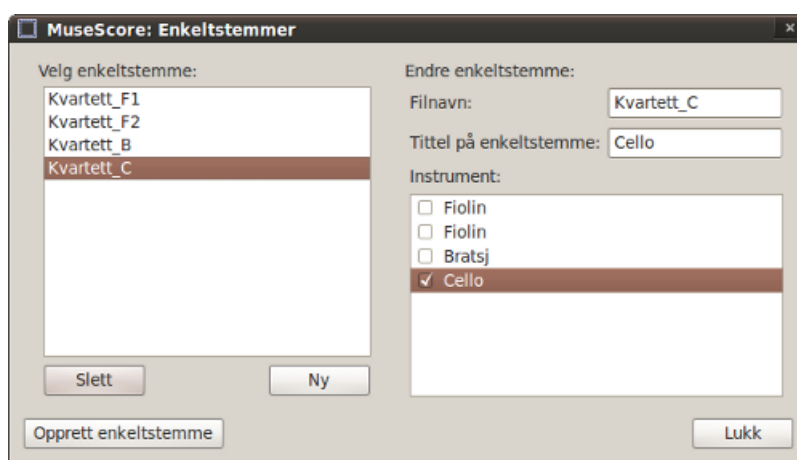
Tittel på enkeltstemmen

Tittel som vises øverst på første side, i venstre hjørnet, av notearket (valgfri)

4. Velg instrumentet som du ønsker at skal vises i enkeltstemmen ved å merke av for det i panelet til høyre. Vanligvis brukes ett instrument per enkeltstemme, men det finnes tilfeller der flere instrumenter er naturlig (f.eks. ved perkusjon over flere systemer). Du kan velge så mange instrumenter per enkeltstemme som du trenger.

5. Repeter steg 2 til 4 så mange ganger som nødvendig.

6. Når du er ferdig klikk *Lukk* for å gå ut av vinduet for enkeltstemmer

Du er nå ferdig med å definere enkeltstemmene. Du trenger ikke å gjøre dette flere ganger hvis du ikke fjerner eller legger til andre instrumenter i partituret. I nåværende versjoner av MuseScore er det ikke mulig å dele opp ett notesystem (som inneholder flere stemmer) i separate enkeltstemmer. Altså, hvert instrument som du ønsker å skrive ut en enkeltstemme for, må også ha sitt egen system i partituret. Dette kan kreve litt planlegging.

Opprette enkeltstemmene

Du kan opprette enkeltstemmene når som helst for å se hvordan de ser ut, men det er best å vente til hele partituret er ferdigskrevet, eller i hvert fall til du har skrevet noen takter og ønsker å se hvordan enkeltstemmene ser ut:

1. Fra hovedmenyen velg *Fil* → *Enkeltstemmer...* for å gå tilbake til vinduet med enkeltstemmene.
2. Velg den enkeltstemmen som du ønsker å opprette i panelet til høyre.
3. Trykk *Opprett enkeltstemme* og en ny fane blir lagt til i MuseScores hovedvindu med et nytt noteark som består av den valgte enkeltstemmen.

Repetér steg 2 og 3 for hver enkeltstemme som du ønsker å vise eller skrive ut. Hvis du gjør endringer i partituret kan du opprette enkeltstemmen på ny for å se de nye endringene.

Lagring

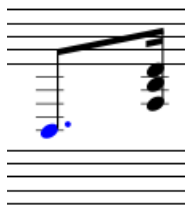
I nåværende versjoner av MuseScore blir ikke endringer gjort i partituret automatisk endret i enkeltstemmer som allerede er opprettet, så hvis du gjør endringer i partituret må du også oppdatere de individuelle enkeltstemmene enten manuelt eller ved å opprette enkeltstemmene på ny ut fra stegene ovenfor. I tillegg blir enkeltstemmene opprettet som ikke-lagrede noteark, så hver enkeltstemme du oppretter må lagres som en individuell fil (via *Fil* → *Lagre...*), ellers vil den gå tapt når fanen lukkes. Vanligvis vil du kanskje gå gjennom den for å sjekke at formateringen er som ønsket.

Kryss-system bjelker

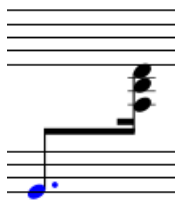
I pianonoter er det vanlig å bruke begge notesystemene (bass og diskant) for å skrive ut en musikkfrase.

Dette kan gjøres i MuseScore på følgende måte:

Først skriv inn alle notene i det ene notesystemet:

Ctrl+Skift+Ned flytter de valgte notene eller akkordene til notesystemet under.
(Mac: *⌘+Skift+Ned*.)

Se også: [taktstreker](#) for taktstreker over flere notesystemer (grand staff).

Kapittel 2

Kom i gang

Dette kapittelet hjelper deg å installere og kjøre MuseScore for første gang. Her får du også vite hvordan du lager et nytt noteark.

Installasjon

MuseScore er tilgjengelig for mange operativsystemer, derav Windows, Mac OS og Linux.

Windows

Du finner installasjonsfilen for Windows på [nedlasting](#) siden på MuseScore-nettsiden. Klikk på linken for å starte nedlasting. Din nettleser vil be om bekreftelse på at du vil laste ned denne filen. Klikk "Lagre fil".

Når nedlastingen er ferdig, dobbeltklikk på filen for å starte installasjonen. Det kan hende du må bekrefte at du ønsker å kjøre programmet. Klikk "Kjør" for å fortsette.

Installasjonsdialogen anbefaler deg å lukke alle andre programmer før du fortsetter. Etter at du har lukket de andre programmene, klikk "Neste" for å

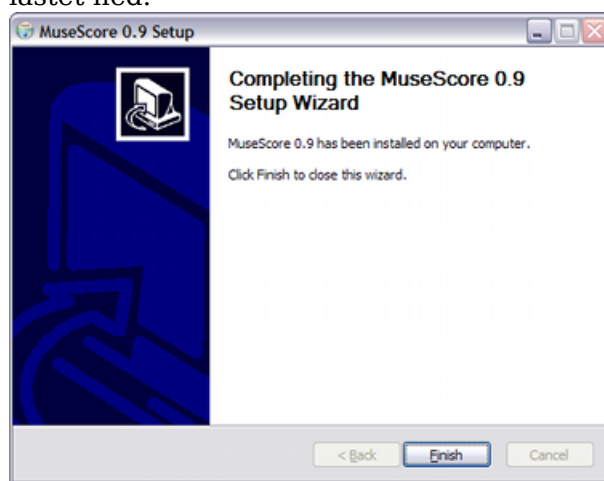
fortsette.

Installasjonsveiviseren viser vilkårene for den frie programvarelisensen, som du gjerne kan lese. Klikk "Aksepter" for å fortsette.

Neste steg er å bekrefte hvor MuseScore skal installeres. Hvis du allerede har en eldre versjon av MuseScore og vil beholde den, bør du endre plasseringen. Ellers trykk "Neste" for å fortsette.

Så må du bekrefte hvilken underkatalog i startmenyen du vil at MuseScore skal plasseres i. Klikk "Installer" for å fortsette.

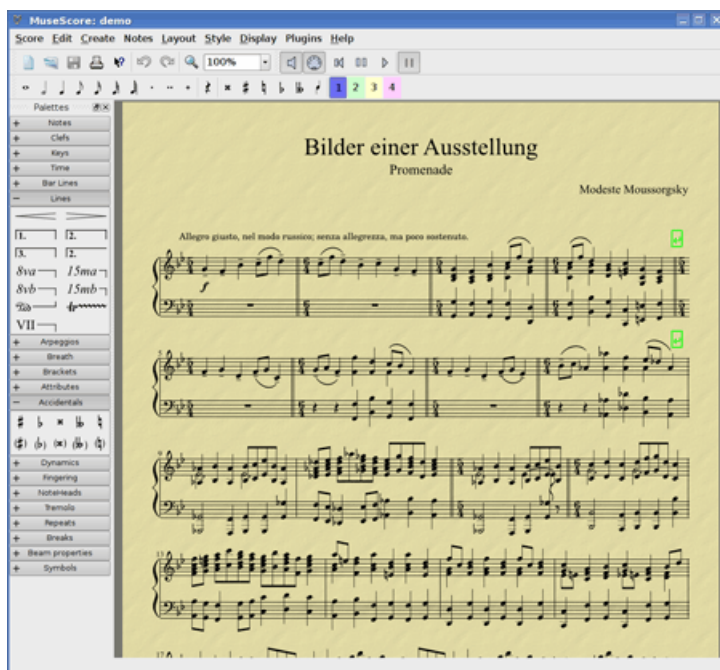
Vent noen minutter mens installasjonsveiviseren legger inn de nødvendige filene og innstillingene. Når den er ferdig, klikk "Fullfør" for å avslutte installasjonen. Hvis du ønsker, kan du nå slette installasjonsprogrammet du lastet ned.

Start MuseScore

For å starte MuseScore velg *Start* → *Alle Programmer* → *MuseScore* → *MuseScore*.

Etter noen sekunder åpnes hovedvinduet i MuseScore med eksempel-notearket innlastet. Eksperimenter gjerne med dette for å gjøre deg kjent med programmet. Så vil du kanskje [lage ditt eget noteark](#).

Avanserte brukere: automatisk eller ubetjent installasjon

Du kan installere MuseScore automatisk med følgende kommando:

```
MuseScore-0.9.6.3.exe /S /D=C:\Program Files\MuseScore
```

Du kan avinstallere med:

```
cd C:\Program Files\MuseScore
```

```
Uninstall.exe /S
```

Velg norsk språk

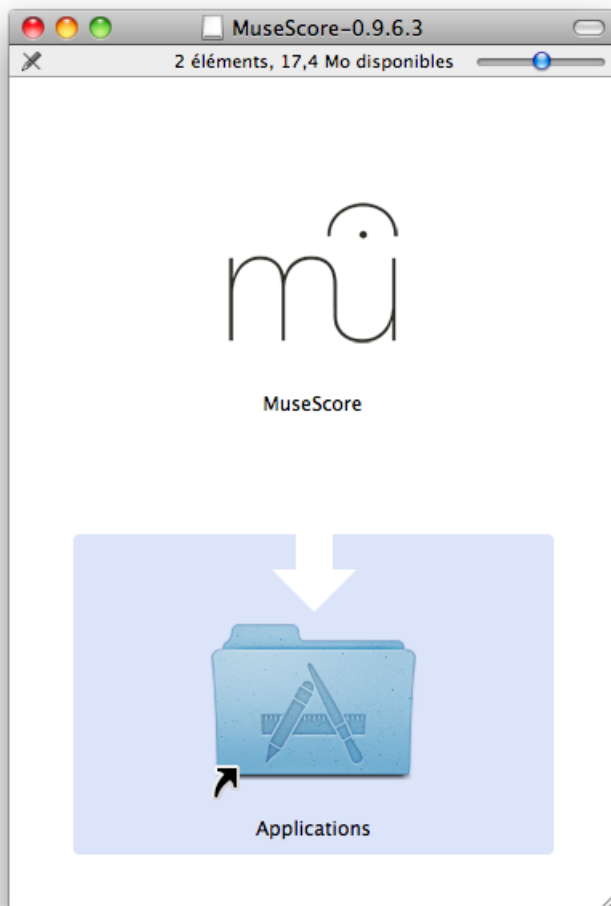
Hvis du vil bruke MuseScore på norsk, gå til *Edit → Preferences*. I rammen "Language" finner du listen over alle språk MuseScore støtter. Velg "Norsk" fra listen, og trykk OK for å lagre innstillingene. Start programmet på nytt, og du har MuseScore på norsk.

Mac OS X

Installere

Du finner Mac dmg-filen på [nedlastingssiden](#) på MuseScore-nettsiden. Når nedlastingen er ferdig, blir dmb-filen automatisk montert på skrivebordet som "MuseScore-0.9.6" og installasjonsdialogen starter.

Dra MuseScore ikonet og slipp det på katalogikonet for "Applications". Hvis du ikke er logget inn som en administrator på maskinen vil Mac OS X spørre deg om å oppgi et passord: klikk "Autentisere" og skriv inn passordet for å installere MuseScore til "Programmer".

Du kan nå starte MuseScore fra "Programmer" eller Spotlight.

Avinstallere

Bare slett MuseScore fra "Programmer"-katalogen.

Linux

Vennligst gå til siden [Nedlasting](#), på nettsidene til MuseScore, for instruksjoner om installasjon på Linux. Ferdige pakker finnes for Debian, Ubuntu, Fedora og PCLinuxOS. Andre distribusjoner krever at man bygger MuseScore selv fra kildekoden. For instruksjoner spesifikke for Fedora se [under](#).

Fedora

Importer GPG-nøkkelen:

```
su
```

```
rpm --import http://prereleases.musescore.org/linux/Fedora/RPM-GPG-KEY-Seve
```

2. Gå til [nedlastingssiden](#) på MuseScore-nettsiden. Klikk på linken for den stabile Fedora-nedlastingen og velg den riktige rpm-pakken for din datamaskin-arkitektur.
3. Avhengig av maskinvaren, velg en av de to kommandosettene for å installere MuseScore

```
su  
yum localinstall musescore-0.9.4-1.fc10.i386.rpm
```

for 64-bit arkitektur

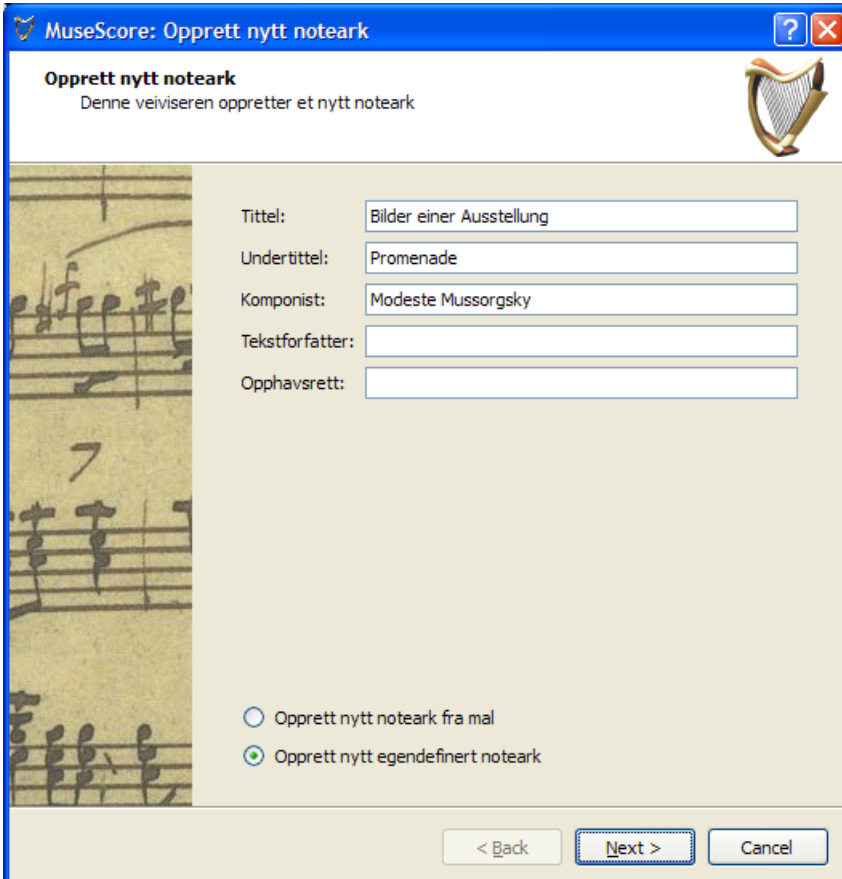
```
su  
yum localinstall musescore-0.9.4-1.fc10.x86_64.rpm
```

Hvis du har vanskeligheter med lyden, se [Fedora 11 and sound](#).

Lag nytt noteark

Fra hovedmenyen velg *Fil* → *Ny*. Dette åpner veiviseren for nytt noteark.

Tittel, komponist og annen informasjon

MuseScore: Opprett nytt noteark

Opprett nytt noteark
Denne veiviseren oppretter et nytt noteark

Tittel: Bilder einer Ausstellung

Undertittel: Promenade

Komponist: Modeste Mussorgsky

Tekstforfatter:

Opphavsrett:

☐ Opprett nytt noteark fra mal

☒ Opprett nytt egendefinert noteark

< Back   Next >   Cancel

Legg inn tittel, komponist, eller annen informasjon som vist over. Legg merke til de to valgene i bunnen av dialogen:

- Opprett nytt noteark fra mal
- Opprett nytt egendefinert noteark

Det første valget gir deg en liste med ferdige noteark i det neste skjembildet. Det andre valget gir deg muligheten til å velge hvilke instrumenter du vil ha med i notearket. Maler blir forklart mer detaljert [under](#), men for denne gang velg "Opprett nytt egendefinert noteark".

Klikk "Next" for å fortsette.

Instrumenter og stemmer

Instrumentvinduet er delt inn i to kolonner. Kolonnen til venstre er en liste med instrumenter eller stemmer som du kan velge fra. Den høyre kolonnen er i utgangspunktet tom, men vil snart inneholde listen over de instrumentene du vil ha med på det nye notearket.

Instrumentlisten i den venstre kolonnen er kategorisert i instrumentfamilier. Dobbeltklikk på en kategori for å vise instrumentene som ligger i den kategorien. Velg et instrument og klikk "Legg til". Instrumentet du valgte dukker nå opp i den høyre kolonnen. Du kan legge til flere instrumenter eller stemmer etter behov.

Rekkefølgen på instrumentene i den høyre kolonnen bestemmer rekkefølgen i notearket. For å endre rekkefølgen, velg et instrument i den høyre kolonnen, og bruk "Opp" eller "Ned" knappene for å flytte det høyere eller lavere i listen. Når du er ferdig, klikk "Next".

Toneart

Hvis du bruker den nyeste versjonen av MuseScore vil du nå ha mulighet til å velge en toneart. Velg den tonearten du ønsker, og klikk "Next" for å fortsette.

Hvis du bruker versjon 0.9.2 eller eldre, spør ikke veiviseren om [toneart](#), så du kan se bort fra dette steget.

Taktart, opptakt og antall takter

Sett taktarten til det du ønsker. Hvis stykket ditt starter med en opptakt, kryss av i "Opptakt" boksen og juster tidssignaturen for å angi varigheten på opptakten.

Hvis du vet omtrent hvor mange takter du trenger kan du spesifisere det her. Ellers kan du legge til eller slette takter senere.

Klikk "Finish" for å lage ditt nye noteark

Justeringer av notearket

Du kan endre alle innstillingene som finnes i veiviseren også etter at du har startet å jobbe med notearket.

- For å legge til eller slette takter, eller lage en opptakt, se [Taktoperasjoner](#)
- For å endre tekst, se [Tekstredigering](#). For å legge til en manglende tittel (eller annen tekst) bruk menyvalget *Sett inn* → *Tekst* → *Tittel* (eller et annet tekstelement)
- For å legge til, slette, eller endre instrumentrekkefølgen, bruk menyvalget *Sett inn* → *Instrumenter...*

Se også: [Toneart](#), [Taktart](#), [Nøkler](#).

Maler

Det første skjermbildet i veiviseren for nytt noteark har valget "Opprett nytt noteark fra mal" (se [Tittel og annen tekst](#) over for detaljer). For å lage et noteark med denne metoden, velg dette og klikk "Next" for å fortsette.

Det neste skjermbildet viser en liste med maler. Velg en mal og klikk "Next". Fortsett og fullfør veiviseren som vanlig.

Malene er normale MuseScore filer som lagres i mal-katalogen. Du kan lage dine egne maler ved å lagre MuseScore filer i mal-katalogen. På Windows er denne katalogen vanligvis `C:\Program Files\MuseScore\templates`. På Linux, se under `/usr/share/mscore-xxx` hvis du installerte fra pakkehåndtereren. Hvis du kompilerte MuseScore på Linux, se under `/usr/local/share/mscore-xxx`.

På Mac, se under

`/Applications/MuseScore.app/Contents/Resources/templates`.

Kapittel 3

Tillegg

Hurtigtaster

Hurtigtaster kan tilpasses ditt eget behov ved å velge *Rediger* → *Innstillinger...* → *Hurtigtaster-fanen*.

(Mac: *MuseScore* → *Innstillinger...* → *Hurtigtaster-fanen*).

Under er listen over standard hurtigtaster.

Navigering

Starten av noteark: *Home*

Siste side i noteark: *End*

Neste side: *Page Down*

Forrige side: *Page Up*

Neste takt: *Ctrl+Høyre*

Forrige takt: *Ctrl+Venstre*

Neste note: *Høyre*

Forrige note: *Venstre*

Note under (i akkord eller på lavere notesystem): *Alt+Ned*

Note over (i akkord eller på høyere notesystem): *Alt+Opp*

Øverste note i akkord: *Ctrl+Alt+Opp* (I Ubuntu kan dette være en snarvei for å skifte arbeidsområde)

Nederste note i akkord: *Ctrl+Alt+Ned* (I Ubuntu kan dette være en snarvei for å skifte arbeidsområde)

Noteskriving

Start noteskrivingsmodus: *N*

Gå ut av noteskrivingsmodus: *N* eller *Esc*

Noteverdi

For en liste over hurtigtaster for hver noteverdi (slik som fjerdedelsnote, åttedelsnote, etc.) se [noteskriving](#).

Halver forrige notes varighet: Q

Fordobl forrige notes varighet: W

Stemmer

[Stemme](#) 1: Ctrl+I, Ctrl+1

Stemme 2: Ctrl+I, Ctrl+2

Stemme 3: Ctrl+I, Ctrl+3

Stemme 4: Ctrl+I, Ctrl+4

Tonehøyde

Noter kan settes inn med bokstavene eller på et MIDI-keyboard. Se [noteskriving](#) for flere detaljer.

Repeter forrige note: R

Øk tonehøyde én oktav: Ctrl+Opp

Senk tonehøyde én oktav: Ctrl+Ned

Øk tonehøyden med én halvtone: Opp

Senk tonehøyden med én halvtone: Ned

Legg til kryss: (undefinert grunnet konflikter med zoom)

Legg til b: -

Pause: o (null). I versjon 0.9.6 og eldre: Mellomrom

Intervall

Legg til intervall over nåværende note: Alt+[Nummer]

Legg til intervall under nåværende note: Shift+[Nummer]

Retning

Snu retning (notehals, buer, noteoppdelinger, etc.): X

Speilvend notehode: Shift+X

Artikulasjoner

[Bindebuer](#): +

[Buer](#): S

Staccato: Shift+.

Crescendo: H

Decrescendo: Shift+H

Sangtekster

Forrige stavelse: Ctrl+Venstre

Neste stavelse: Ctrl+Høyre

Opp til forrige verselinje: *Ctrl+Opp*

Ned til neste verselinje: *Ctrl+Ned*

For flere hurtigtaster ved innskriving av sangtekster, se [Sangtekster](#)

Visning

Navigatør: *F12* (Mac: *⌘+⌘+N*)

Avspillingsvindu: *F11* (Mac: *⌘+⌘+P*)

Palett: *F9* (Mac: *⌘+⌘+K*)

Mikser: *F10* (Mac: *⌘+⌘+M*)

Ordliste

Denne ordlisten er under arbeid, du er velkommen til å hjelpe. Du kan diskutere tema på denne siden i [forumet](#)

Ordlisten under er satt sammen av de mest brukte uttrykkene og termene i MuseScore.

Acciaccatura

En kort forslagsnote. Se →[forslagsnote](#)

Akkord

Den minste definisjonen på en akkord er to ulike noter som spilles samtidig. Akkorder baseres på komponistens valg av harmonisering og instrumentering.

Appoggiatura

En lang forslagsnote. Se →[forslagsnote](#)

b

Fortegn som indikerer at notens tonehøyde skal senkes en halvtone.

[Bindebue](#)

Se →[bue](#).

[Bjelker](#)

Noter med varighet lik åttedelsnoter eller mindre merkes med et flagg eller bjelke. Bjelker brukes for å gruppere noter sammen.

BPM (slag pr/min)

Se →[metronomverdi](#)

Breve

En **dobbel helnote** eller **breve** er en note som har varighet lik to helnoter.

Bue

Bue og bindebue er to begreper som definerer en kurvet linje mellom to eller flere noter. **Bue** betyr at notene skal spilles sammenhengene uten tydelig anslag (*legato*). **Bindebue** brukes mellom to eller flere noter med samme tonehøyde for å slå disse sammen til én noteverdi:

Fjerdedelsnote + Bindebue + Fjerdedelsnote = Halvnote

Fjerdedelsnote + Bindebue + Åttedelsnote = Punktert fjerdedelsnote

Fjerdedelsnote + Bindebue + Åttedelsnote + Bindebue +

Sekstendelsnote = Dobbelpunktert fjerdedelsnote

Duol

Se → [noteoppdeling](#)

Enkeltstemme

Stemmen som spilles eller synges av én eller en gruppe av musikere. I en strykekvartett er første og andre enkeltstemme fiolin, tredje enkeltstemme er bratsj og fjerde er cello.

Flagg

Se → [bjelke](#).

Forslagsnoter

Forslagsnoter vises som forminskede noter foran noter med vanlig utseende. En kort forslagsnote (acciaccatura) har en strek gjennom notehalsen, mens en lang forslagsnote (appoggiatura) har det ikke.

Fortegn

Fortegn blir skrevet foran noter og endrer notens tonehøyde.

Samme symboler som for → [toneart](#) brukes, men plasseres foran den spesifikke noten. Eksempler på fortegn er kryss, b og oppløsningstegn.

Et fortegn påvirker alle noter i resten av den takten der det befinner seg, men bare på samme notesystem. Et fortegn kan kanselleres av et annet fortegn (f.eks. oppløsningstegn).

Hus

Hus angir hvilke takter som skal spilles i hvilke repetisjoner av et stykke.

Kryss

Fortegn som indikerer at notens tonehøyde skal heves en halvtone.

Kvartol

Se → [noteoppdeling](#)

Kvintol

Se → [noteoppdeling](#)

Longa

En **longa** har varighet lik **fire helnoter**.

Metronomverdi

Metronomverdi gis vanligvis som en noteverdi som settes til en spesifikk hastighet i slag pr/min. Slag pr/min er størrelsen for å måle musikalsk tempo. I MuseScore brukes metronomverdier ved innsetting av [tempo](#).

[Noteoppdeling](#)

En noteoppdeling deler inn en noteverdi i antall noter i stedet for verdier bestemt av taktarten. F.eks. deler en triol noteverdien inn i tre deler. Eksempler på noteoppdelinger er triol, duol, kvartol, etc.

Notesystem

Gruppe av en til fem notelinjer der man skriver musikksymboler som utgjør et musikkstykke.

[Nøkler](#)

Symbol i starten av et notesystem som definerer hvilke noter som ligger **på** og **mellom** notelinjene. Nøkler er hensiktsmessige ved *transponering*.

[Oppløsningstegn](#)

Et oppløsningstegn stiller tilbake en tidligere endring av en notes tonehøyde.

Opptakt

Hvis første takt i et stykke ikke fyller opp hele taktartens varighet, kalles det en opptakt. Stykkets første enertaktslag kommer da i andre takt.

Pause

Intervall av stillhet med en gitt varighet.

Sekstol

Se →[noteoppdeling](#)

Stemmer

Polyfoniske instrumenter som tangentinstrumenter, fioliner eller trommer trenger å kunne spille noter med ulik varighet samtidig på samme notesystem. For å få til dette i MuseScore må notene skrives i hvert sin individuelle stemme.

System

Et sett av notesystemer som skal leses og spilles samtidig.

Taktstrek

Vertikal linje gjennom notesystemet som skiller de ulike taktene.

Toneart

Et sett av kryss eller b'er i starten av et notesystem. De gir en pekepinn på stykkets tonalitet og man slipper å bruke løse fortegn (se →[fortegn](#)) foran hver note for å oppnå riktig tonehøyde. De er også med å bestemme musikkstykkets toneart. F.eks. en toneart med én b definerer enten F- eller Dm-tonalitet.

Triol

Se →[noteoppdeling](#)

Åttedelsnote

Notens varighet er åtte deler av en helnote.

Kapittel 4

Grunnleggende

Det forrige kapittelet - "Kom igang" - guidet deg gjennom [installasjon](#) og hvordan du [lager et nytt noteark](#). Dette kapittelet gir deg en oversikt over MuseScore og beskriver de generelle metodene for å arbeide med et noteark.

Noteskriving

Å skrive noter i MuseScore krever fire basissteg:

1. Velg startposisjon for noteskrivingen.
2. Gå inn i Noteskrivingsmodus.
3. Bestem varighet for noten (eller pausen) du ønsker å legge til.
4. Velg tonehøyde (eller pause) med hurtigtastene, musen eller MIDI-keyboard.

Steg 1: Startposisjon

Først velger du en note eller en pause på notearket der du ønsker å starte å skrive inn noter. Hver gang du legger inn en note erstatter du en annen note eller en pause (overskriver i stedet for å legge til). Du kan legge til nye takter når som helst (se [Taktoperasjoner](#)) eller bruke [kopier og lim inn](#) for å flytte eller kopiere en samling noter.

Steg 2: Noteskrivingsmodus

"N"-knappen på verktøylinja indikerer om du er i noteskrivingsmodus eller ikke. Foruten å klikke på denne knappen kan du bruke følgende hurtigtaster for å gå inn og ut av noteskrivingsmodus.

- *N*: Starter Noteskrivingsmodus.
- *N* eller *Esc*: Forlater Noteskrivingsmodus.

Steg 3: Varighet

Når du har gått inn i Noteskrivingsmodus bør du velge notens varighet ved å velge en verdi fra notepaletten, eller ved å trykke den korresponderende hurtigtasten.

I versjon 0.9.4 og nyere er hurtigtastene for å velg notevarighet de følgende:

- 1: 64-dels note (hemidemisemiquaver)
- 2: 32-dels note (demisemiquaver)
- 3: 16-dels note (semiquaver)
- 4: Åttedels note (quaver)
- 5: Fjerdedels note (crochet)
- 6: Halvnote (minim)
- 7: Helnote (semibreve)
- 8: Dobbel helnote (breve)
- 9: Longa
- .: Et punktum (dot) gjør noten til en punktert note, uavhengig av varighet

I versjon 0.9.3 og eldre er hurtigtastene kombinasjonen av følgende to taster:

- *Alt+1*: Fjerdedels note (crochet)
- *Alt+2*: Åttedels note (quaver)
- *Alt+3*: 16-dels note (semiquaver)
- *Alt+4*: 32-dels note (demisemiquaver)
- *Alt+5*: 64-dels note (hemidemisemiquaver)
- *Alt+6*: Helnote (semibreve)
- *Alt+7*: Halvnote (minim)
- .: Et punktum (dot) gjør noten til en punktert note, uavhengig av varighet

Steg 4: Velg tonehøyde

For alle instrumenter (unntatt ustemt perkusjon) kan du velge tonehøyde ved hjelp av musa ved å klikke direkte på notesystemet. (For spesifikke instruksjoner til perkusjon se [Trommenotasjon](#)). Det er imidlertid ofte enklere å bruke et MIDI-keyboard (se under) eller tastaturet på datamaskinen. Følgende eksempler bruker et standard datamaskintastatur.

Tonehøyde velges ved å skrive:

C D E F G A B C

Legg merke til at noten B tilsvarer noten H på norsk. For å legge inn en H,

bruk tasten B.

o (null) lager en pause med varighet lik den aktive noteverdien. F.eks. C D o E

Legg merke til at i versjon 0.9.6 og tidligere ble *Mellomrom* brukt til å sette inn en pause. I nyere versjoner starter *Mellomrom* avspillingen.

MuseScore går automatisk videre til neste note ved noteskrivning. Hvis du vil legge til en note til forrige note (slik at det opprettes en akkord) kan du holde nede *Skift* og legge inn et notenavn: C D *Skift*+F *Skift*+A E F

For å opprette akkorder med noter av ulike varighet, se [Stemmer](#).

Hvis du vil legge til en punktert note trykk .. For eksempel

5 . C 4 D E F G A

(NB: versjon 0.9.3 eller eldre har andre hurtigtaster for å endre notevarigheten. Se seksjon over for mer informasjon)

Når du skriver inn noter med tastaturet velger MuseScore automatisk den oktaven som et nærmest forrige note. For å flytte en note opp eller ned en oktav, brukes følgende hurtigtaster:

- *Ctrl*+↑ (Mac: ⌘+↑): Hever tonehøyden med en oktav.
- *Ctrl*+↓ (Mac: ⌘+↓): Senker tonehøyden med en oktav.

Andre nyttige redigeringskommandoer i noteskrivingsmodus:

- ↑ (Opp): Øker tonehøyden til en note med en halvtone (bruker kryss).
- ↓ (Ned): Senker tonehøyden til en note med en halvtone (bruker b).
- *R*: Dupliser forrige innsatte note.
- *Q*: Halvere siste innsatte notes varighet.
- *w*: Fordoble siste innsatte notes varighet.
- *Backspace* (rettetast): Angre forrige innsatte note.
- *x*: Bytt retning på notehals.
- *Skift*+*x*: Flytt notehodet til motsatt side av notehals.

MIDI keyboard

Du kan også legge inn noter med et MIDI keyboard i MuseScore versjon 0.9.6 og senere. Versjon 0.9.3 og eldre har støtte for MIDI keyboard kun på Linux.

1. Koble MIDI-keyboardet til datamaskinen og skru det på
2. Start opp MuseScore
3. Opprett et nytt noteark
4. Klikk på pausen i første takt for å indikere hvor noteskrivingen skal begynne
5. Trykk *n* for å starte noteskrivingsmodus
6. Velg en varighet (f.eks. 5 for fjerdedelsnote), som beskrevet over
7. Trykk på en note på MIDI-keyboardet og legg merke til at noten nå blir lagt til i notearket

Merk: MIDI-keyboardet legger til én note om gangen. Denne måten å legge inn noter på er rask og pålitelig. Noen musikkprogrammer prøver å bruke en innsettingsmetode der musikeren spiller inn et stykke og programmet prøver å sette sammen notasjonen deretter. Denne metoden er dog upålitelig selv med en dyktig musiker og dyr programvare. Fokuset til MuseScore er å skrive inn noter med MIDI-keyboard på en pålitelig måte.

Hvis du har flere MIDI-kilder koblet til datamaskinen, kan det være at du må fortelle MuseScore hvilken kilde som er MIDI-keyboardet. I versjon 0.9.6 og senere må du gå til *Rediger → Innstillinger...* (Mac: *MuseScore → Innstillinger...*). I innstillingsvinduet gå til fanen *Inn/Ut* og velg riktig MIDI-kilde under "Velg PortMidi inndatakilde".

Fargede noter utenfor egnet tonehøyde

MuseScore kan indikere om en note er utenfor rekkevidden til instrumentet, fra versjon 0.9.5. Noter over eller under den komfortable rekkevidden til en amatør farges gule, mens noter utenfor den komfortable rekkevidden til en profesjonell musiker farges røde. Fargene er kun indikasjoner, og vises på dataskjermen men ikke på utskrifter av notearket. For å slå av farging av noter i versjon 0.9.6 og senere, velg *Rediger → Innstillinger...* (Mac: *MuseScore → Innstillinger...*), klikk på fanen *Noteskriving*, og ta vekk avkryssingen for "Fargelegg noter utenfor egnet tonehøyde".

Se også

- [Trommenotasjon](#)

Eksterne lenker

- [Hjelpevideo: Noteskriving](#)

Kopier og lim inn

MuseScore kan kopiere alt fra individuelle noter til store utvalg av musikk. Versjon 0.9.4 har mange forbedringer som gjelder kopieringsoperasjoner, blant annet støtte for skift-dra markering. Kopiering i versjon 0.9.3 og eldre er begrenset til hele takter og er vanskelig å bruke (se [under](#) for instruksjoner).

Kopiering

1. Klikk på den første noten i utvalget du ønsker å kopiere
2. *Skift+klikk* på den siste noten i utvalget du vil kopiere. En blå ramme markerer regionen du har valgt.
3. Velg menyvalget *Rediger → Kopier*

Lim inn

1. Klikk på noten eller takten hvor du vil lime inn utvalget
2. Velg menyvalget *Rediger → Lim inn*

Instruksjoner for 0.9.3 og eldre

Kopier

1. Klikk på en tom del av en takt for å velge hele takten (en blå ramme markerer utvalget)
2. Hvis du vil utvide utvalget, *Skift+klikk* på en tom del av en annen takt
3. Velg menyvalget *Rediger → Kopier*

Lim inn

1. Klikk på en tom del av takten du vil lime inn i
2. Velg menyvalget *Rediger → Lim inn*

Redigeringsmodus

Mange elementer i notearket kan redigeres i Redigeringsmodus :

- *Dobbeltklikk*: Starter Redigeringsmodus
- *Esc*: Avslutter Redigeringsmodus

Noen elementer viser håndtak i redigeringsmodus. Disse kan flyttes med musen eller med hurtigtaster.

[Bue](#) i Redigeringsmodus:

Tilgjengelige hurtigtaster:

- *Venstre*: Flytter håndtak ett steg til venstre
- *Høyre*: Flytter håndtak ett steg til høyre
- *Opp*: Flytter håndtak ett steg opp
- *Ned*: Flytter håndtak ett steg ned
- *Ctrl+Venstre* (Mac: ⌘+Venstre): Flytter håndtak 0.1 steg til venstre
- *Ctrl+Høyre* (Mac: ⌘+Høyre): Flytter håndtak 0.1 steg til høyre
- *Ctrl+Opp* (Mac: ⌘+Opp): Flytter håndtak 0.1 steg opp
- *Ctrl+Ned* (Mac: ⌘+Ned): Flytter håndtak 0.1 steg ned
- *Skift+Venstre*: Flytter håndtakets forankring ett element (f.eks. en note) til venstre
- *Skift+Høyre*: Flytter håndtakets forankring ett element (f.eks. en note) til høyre
- *Tab*: Flytter fokus til neste håndtak

Se også: [Tekstredigering](#), [Buer](#), [Klammer](#), [Linjer](#)

Taktoperasjoner

Legge til

For å legge til en takt til slutten av stykket, trykk *Ctrl+B* (Mac: ⌘+B), eller fra velg fra menyen *Sett inn → Takter → Legg til takt*. For å legge til flere takter, trykk *Ctrl+Shift+B* (Mac: ⌘+Shift+B) eller bruk menyvalget *Sett inn → Takter → Legg til takter...*

Sette inn

Velg først en takt, deretter trykk *Ins* eller bruk menyvalget *Sett inn → Takter → Sett inn takt* for å sette inn en ny, tom takt rett før den valgte takten. For å sette inn flere takter, trykk *Ctrl+Ins* (Mac: ⌘+Ins) eller bruk menyvalget *Sett inn → Takter → Sett inn takter...*

Slette

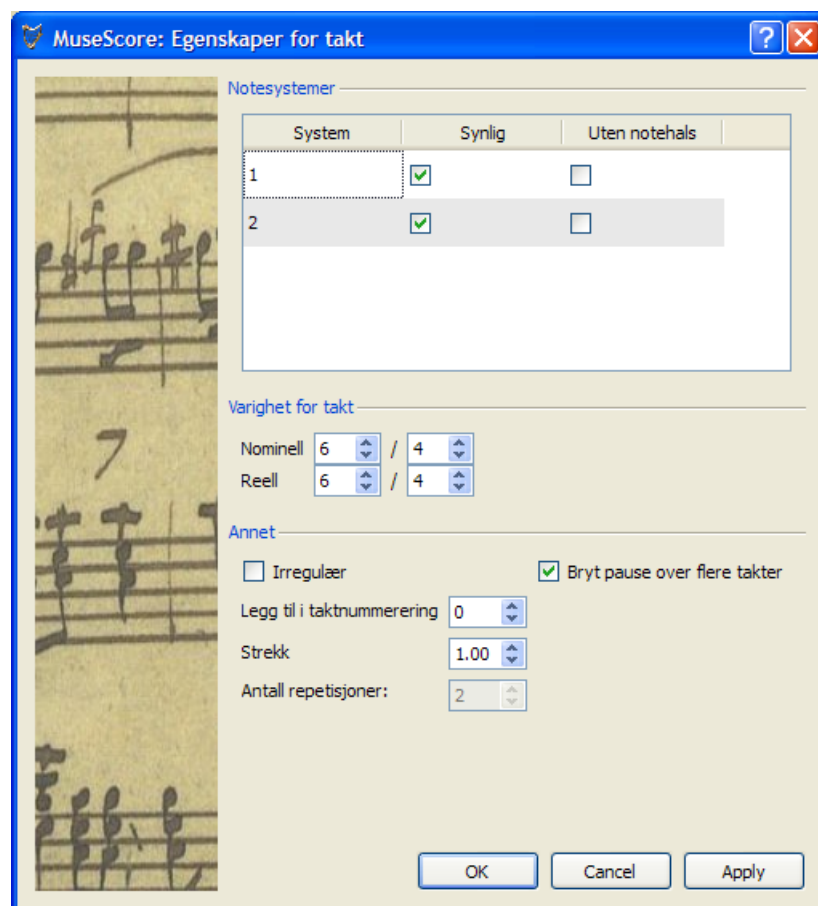
Velg takten, deretter trykk *Ctrl+Del* (Mac: ⌘+Fn+Backspace).

For versjon 0.9.5 og tidligere, gjøres det slik: For å slette en takt må du først velge den på en spesiell måte. Trykk *Ctrl* (Mac: ⌘) på tastaturet samtidig som du klikker med musen på en tom del av en takt. Takten markeres med en stiplet linje for å indikere at du valgte et "stykke tid". Trykk *Ctrl+klikk* (Mac:

⌘+klikk) for å utvide utvalget. Trykk *Del* (Mac: *Fn+Backspace*) for å fjerne takten(e) fra notearket.

Egenskaper

For å redigere egenskapene til en takt, høyreklikk på en tom del av takten og velg *Egenskaper for takt...*

Notesystemer

Egenskapen "Synlig" lar deg vise eller skjule notene og notelinjene for den gjeldende takten. "Uten notehals"-valget lar deg vise eller skjule notehals for alle notene i den gjeldende takten. Noter som vanligvis har notehals, som halvnoder og fjerdedelsnoter, vil kun vise notehodet når dette valget er aktivert.

Varighet

Den *nominelle* varigheten tilsvarer den taktarten som vises på notearket. Du kan endre den *faktiske* varigheten for takten til hva som helst, uavhengig av taktarten. Normalt sett er den nominelle og faktiske varigheten identisk. En opptakt kan ha en kortere faktisk varighet.

I figuren under har opptakten en nominell varighet på 4/4, men en faktisk varighet på 1/4. Taktene i midten har både nominell og faktisk varighet lik 4/4. Sluttakten med en punktert halvnote har en faktisk varighet på 3/4.

Irregulære takter

En irregulær takt blir ikke talt med i taktnummereringen. Normalt er en opptakt merket som irregulær. Hvis du bruker versjon 0.9.4 eller tidligere og angir at en takt er irregulær, kan det hende du må lagre og laste inn notearket på nytt før taktnumrene viser endringen.

Legg til i taktnummerering

Du kan også bruke valget "Legg til i taktnummerering" for å påvirke taktnummereringen. Her kan du sette inn positive eller negative tall, som blir lagt til eller trukket fra taktnummereringen til etterfølgende takter. Verdien "-1" har samme effekt som å sette takten til å være irregulær.

Strekk i utseende av noteark

Du kan øke og minke den horisontale avstanden mellom noter med dette valget.

Antall repetisjoner

Hvis takten er på slutten av en [repetisjon](#) kan du definere hvor mange ganger repetisjonen skal spilles.

Bryt pause over flere takter

Denne funksjonen deler en [flertaktspause](#) ved denne takten. Dette valget må velges *før* du skrur på "Opprett pause over flere takter"-valget i *Stil → Endre generell stil*.

I versjon 0.9.6 og nyere blir flertaktspauser automatisk brutt ved viktige endringer som øvingsmerker, endringer i taktart, doble taktstreker etc.

Nummerering

MuseScore nummererer automatisk den første takten i hvert system, men flere muligheter er tilgjengelig. Fra hovedmenyen, velg *Stil → Endre generell stil*. I listen til venstre, velg "**Nummerering**". Nede på høyre side er seksjonen for nummerering av takter.

Kryss av for "Nummerering av takter" for å skru på automatisk nummerering av takter.

Velg "Vis første" hvis du vil at den første takten skal være nummerert.

Merk "Alle notesystemer" hvis du vil ha nummer på alle notesystemer, ellers blir det bare nummer på det øverste notesystemet.

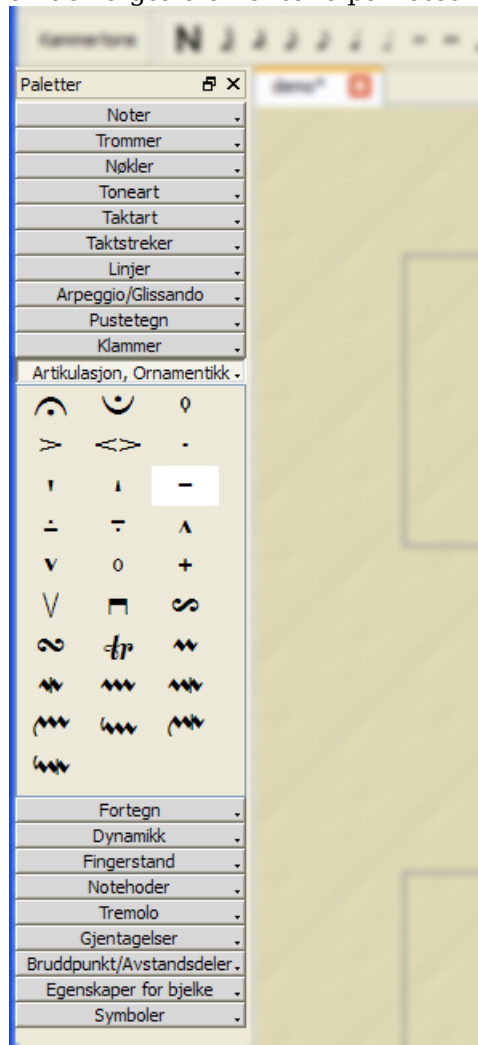
Velg "Hvert notesystem", som viser nummer på første takt i hver linje, eller velg nummer på "Intervall" og angi hvilket intervall du vil ha. For eksempel vil et intervall på 1 gi nummer på hver takt, mens et intervall på 5 gir nummer på hver 5. takt.

Palett

Du kan vise eller skjule paletten med menyvalget *Vis → Palett*.

Du kan dra og slippe palettsymboler på elementer i notearket.

Dobbeltklikk på et palettsymbol tilsvarer å dra og slippe symbolet på hvert av de valgte elementene på notearket.

For eksempel kan du enkelt legge på en tenuto på flere noter samtidig:

1. Velg de aktuelle notene
2. Dobbeltklikk på tenuto symbolet i "Artikulasjon, Ornamentikk" paletten.

Angre og gjenta

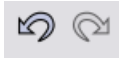
MuseScore har ubegrensede angre/gjenta funksjoner.

Standard hurtigtaster er:

- Angre *Ctrl+Z* (Mac: *⌘+Z*)

- Gjenta *Ctrl+Skift+Z* eller *Ctrl+Y* (Mac: *⌘+Shift+Z*)

Eller bruk knappene på verktøylinjen:

Filformat

MuseScore støtter et stort antall filformater, som lar deg dele og publisere komposisjonen din i det formatet som passer deg best. Du kan importere filer via *Fil → Åpne...* og eksportere via *Fil → Lagre som....* I tillegg til filformatene som beskrives nedenfor, kan du lagre og dele dine musikkstykker online på [MuseScore.com](https://musescore.com) via *Fil → Lagre online....*

MuseScores standard filformater

Komprimert MuseScore format (*.mscz)

MSCZ er standardformatet for *MuseScore*, og er anbefalt for de fleste tilfeller. Et noteark lagret i dette formatet opptar liten lagringplass, men inneholder alt av informasjon. Formatet er en ZIP-komprimert versjon av .mscx-filer og inkluderte bilder.

MuseScore format (*.mscx)

MSCX er den ukomprimerte versjonen av *MuseScore* filformatet, brukt i versjon 0.9.5 og nyere. Et noteark som er lagret med dette formatet vil ikke miste noen informasjon utenom bilder, og er anbefalt hvis du trenger å kunne redigere innholdet manuelt med en tekst-editor. Tidligere versjoner av MuseScore brukte MSC som filetternavn. Dette etternavnet brukes også av enkelte systemfiler i Windows, og blir i tillegg blokkert av enkelte epost-leverandører. Det nye filetternavnet MSCX har overtatt for MSC og løser de nevnte problemene.

Merk: MuseScore lagrer ikke skrifttyper i filene. Hvis du ønsker å dele en MuseScore-fil med andre, så velg en skrifttype for teksten som de andre har installert. Når en datamaskin ikke har skrifttypene spesifisert i filen, bruker MuseScore en lignende standard skrift istedet. Denne vil ikke se lik ut som den opprinnelige skrifttypen.

Utskrift og lesing (Bare eksportering)

PDF (*.pdf)

Portable Document Format (PDF) er ideelt for å dele notene dine med andre som ikke trenger å redigere musikken. De fleste har allerede en PDF-leser installert på datamaskinen, så de trenger ikke å installere noen ekstra programvare for å se notene dine..

PostScript (*.ps)

PostScript (PS) er et populært format for å beskrive sidelayout og er spesielt mye brukt i profesjonell trykking.

PNG (*.png)

Portable Network Graphics (PNG) er et bildeforformat som er godt støttet av programvare på Windows, Mac OS og Linux. Formatet er særlig populært på internett. Fra versjon 0.9.3 eksporterer MuseScore et PNG-bilde for hver side. MuseScore lager bildene slik som notearket ville sett ut på en utskrift. Hvis du ønsker at bildene skal vise elementer som vanligvis bare vises på skjerm, slik som rammebokser, usynlige noter og noter utenfor egnet notehøyde, gå til *Rediger → Innstillinger...* (Mac: *MuseScore → Innstillinger...*) og deretter fanen Eksporter og klikk på valget "Skjermbildefunksjon".

SVG (*.svg)

Scalable Vector Graphics (SVG) kan åpnes av de fleste nettlesere (unntatt Internet Explorer) og de fleste vektorgrafikk programmer. Dessverre støtter ikke de fleste SVG programmer innebygde skrifttyper, så de nødvendige skrifttypene som MuseScore bruker må installeres på datamaskinen for å vise disse filene korrekt.

Lytting (Bare eksportering)

WAV lyd (*.wav)

WAV (Waveform Audio Format) er et ukomprimert lydformat utviklet av Microsoft og IBM, og er støttet av en lang rekke programmer for Windows, Mac OS og Linux. Dette er et ideelt format for å lage CD'er, siden det ikke er noe tap av lyd kvalitet i lagringsprosessen. Utfordringen er at filene blir store, og det kan derfor være vanskelig å dele de over epost eller internett. Denne eksportmuligheten er tilgjengelig i versjon 0.9.5 og nyere..

FLAC lyd (*.flac)

Free Lossless Audio Codec (FLAC) er et komprimert tapsfritt lydformat. FLAC filer er omtrent halvparten av størrelsen til ukomprimert (WAV) lyd, og har like høy kvalitet. Windows og Mac OS har ikke innebygd støtte for FLAC, men det finnes flere gode programmer som kan spille FLAC på alle operativsystemer. Et eksempel er [VLC media player](#). Denne eksportmuligheten er tilgjengelig i versjon 0.9.5 og nyere.

Ogg Vorbis lyd (*.ogg)

Ogg Vorbis er et lydformat som er tenkt å være en patent-fri erstatning for det populære MP3 formatet. Som MP3 er Ogg Vorbis-filene relativt

små (ofte bare en tidel av ukomprimert lyd), men det er noe tap av kvalitet. Windows og Mac OS har ikke innebygd støtte for Ogg Vorbis, men programmer som [VLC media player](#) og Firefox fra versjon 3.5, kan spille Ogg filer på alle operativsystemer. Denne eksportmuligheten er tilgjengelig i versjon 0.9.5 og nyere.

Share with other music software

MusicXML (*.xml)

[MusicXML](#) er det universelle standardformatet for musikknotasjon, og kan brukes av de fleste tilgjengelige notasjonsprogrammer, inkludert Sibelius, Finale, og over 100 andre. Dette er det anbefalte formatet for å kunne dele noteark mellom forskjellige programmer.

Komprimert MusicXML (*.mxl)

Komprimert MusicXML lager mindre filer enn vanlig MusicXML. Komprimert MusicXML er en nyere standard og ikke like godt støttet av andre programmer på det nåværende tidspunkt.

MIDI (*.mid, *.midi, *.kar)

Musical Instrument Digital Interface (MIDI) er et format som er støttet av en lang rekke sequencere og musikknotasjonsprogrammer. Men MIDI er laget for avspilling, ikke for utskrift og layout av noteark, så MIDI-filer inneholder ikke informasjon om formatering, fortegn, stemmer, ornamenter, artikulasjon, repetisjoner eller tonearter, for å nevne noe. For å dele filer mellom forskjellige musikknotasjonsprogrammer, bruk MusicXML. Hvis alt du trenger er avspilling av lyd, bruk MIDI.

LilyPond (*.ly) (Bare eksportering)

LilyPond formatet kan åpnes av notegraveringsprogrammet [Lilypond](#). Dessverre er LilyPond-eksporten uferdig og eksperimentell i nåværende versjoner av MuseScore.

MuseData (*.md) (Bare importering)

MuseData er et format fra 1983 utviklet av Walter B. Hewlett som et tidlig forsøkt på å dele musikknotasjon mellom programvare. Det har senere blitt overgått av MusicXML men mange tusen komposisjoner i dette formatet er fortsatt tilgjengelig på internett.

Capella (*.cap) (Bare importering)

CAP-filer stammer fra noteprogrammet Capella. MuseScore klarer å importere disse filene tilfredsstillende nøyaktig.

Bagpipe Music Writer (*.bww) (Bare importering)

BWW-filer er laget av nisje-programmet Bagpipe Music Writer.
Importerings av slike filer er tilgjengelig fra versjon 1.0 og senere.

BB (*.mgu, *.sgu) (Bare importering)

BB-filer lages av musikkarrangeringsprogrammet Band-in-a-Box.
MuseScore inkluderer eksperimentell støtte for importering av dette formatet.

Overture (*.ove) (Bare importering)

OVE-filer er laget av noteprogrammet Overture. Eksperimentell støtte for importering er tilgjengelig i versjon 0.9.6 og senere.

Kapittel 5

Notasjon

I det forrige kapitlet - "Grunnleggende" - lærte du å [legge inn noter](#) og jobbe med [paletter](#). Dette kapitlet - "Notasjon" - beskriver de ulike typene musikknotasjon grundigere, og lærer deg mer avansert notasjon.

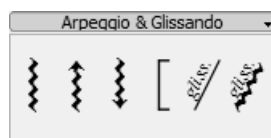
Arpeggio

Notasjon

Arpeggio noteres vanligvis med kurvede vertikale linjer foran en akkord, men det finnes også andre måter.

Opprette en arpeggio

En **arpeggio** legges til ved å dra et arpeggio-symbol fra "Arpeggio og Glissando"-paletten til en akkord eller note.

I versjon 0.9.5 og nyere kan du redigere lengden på arpeggioen ved å dobbeltklikke på den og dra håndtaket opp eller ned.

Eksterne lenker

- [Arpeggio](#) på en.wikipedia.org

Bindebuer

En **bindebue** er en bøyd linje mellom to noter med samme tonehøyde. Hvis du vil ha en bue mellom noter med ulik tonehøyde, bruk en [Bue](#).

Første metode

Velg den første noten:

+ lager en bindebue: (I versjon 0.9.3 og eldre er hurtigtasten *Skift+S*)

Andre metode

For å lage bindebuer mens du er i [noteskrivingsmodus](#) trykk + etter den første noten som skal bindes. I versjon 0.9.3 og eldre må du trykke + *før* du legger inn den første noten.

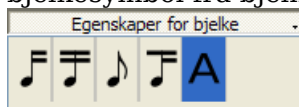
Bjelker

Notasjon

Bjelker brukes til å gruppere noter og øke lesbarheten til et noteark. Åttedelsnoter og noter med mindre verdi kan grupperes med bjelker - hvis disse noterverdiene ikke er gruppert ved hjelp av bjelker har de **flagg** festet til notehalsen (som bestemmer noteverdien). Vanligvis er alle noter som tilhører ett taktslag gruppert, slik at for 4/4 kan det f.eks. være fire sekstendelsnoter under én bjelke eller f.eks. en åttedelsnote, en sekstendelsnote og to trettitodelsnoter.

Automatiske bjelker i MuseScore

Bjelker blir opprettet automatisk, men kan overstyres manuelt. Dra et bjelkesymbol fra bjelke-paletten til en note for å endre bjelketype.

Du kan også først markere en note og så dobbeltklikke symbolet i bjelke-paletten.

Start en bjelke på denne noten.

Fortsett bjelken på denne noten.

Ingen bjelke på denne noten.

Start et nytt nivå på denne bjelken (ikke ennå implementert i nåværende

versjoner av MuseScore).

Se også

- [Kryss-system bjelker](#)

Eksterne lenker

- [Beam](#) at en.wikipedia.org

Buer

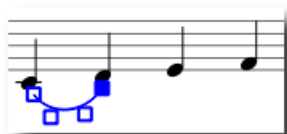
En **bue** er en bøyd linje mellom to eller flere noter, som indikerer at de skal spilles uten mellomrom. Hvis du vil binde sammen to etterfølgende noter med samme tonehøyde, bruk en [bindebue](#).

Instruksjoner

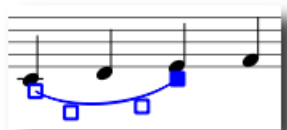
1. Gå ut fra [noteskrivingsmodus](#) og velg den første noten:

2. s lager en bue:

3. *Skift+Høyre* utvider buen til neste note:

4. *x* bytter retning på buen:

5. *Esc* avslutter redigeringsmodus for bue:

Justering

Boksene eller håndtakene (som vist i bildene for steg 2-4 over) kan justeres med musen. De to ytre håndtakene justerer start og slutt på buen. De to midtre håndtakene justerer kurven på buen.

En bue kan spenne over flere systemer og sider. Starten og slutten på en bue er forankret til en note, akkord eller pause. Hvis notene flytter seg på grunn av endringer i layouten, strekk eller stil, flytter buen seg med noten og justeres i størrelse.

NB: Det er ikke mulig å forandre start- og slutt-forankring med musen. Bruk *Skift* + venstre eller høyre piltaster for å flytte forankringspunktet for en bue.

Punktlinje

Punktlinjer brukes noen ganger i musikkstykker hvor buen ikke skal spilles hver gang (ved repetisjoner). Punktlinjer blir også brukt til å indikere forslag fra arrangør (i motsetning til hva komponisten originalt har skrevet). For å endre en eksisterende bue til en punktbue, høyreklikk på den og velg *Egenskaper for bue*. Fra dialogen kan du velg om du vil ha en heltrukket eller prikket linje for buen.

Se også: [Bindebuer](#), [Redigeringsmodus](#).

Crescendo

Crescendo og Decrescendo er [linjeobjekter](#). For å lage en crescendo eller decrescendo, marker en note for å sette startpunktet.

- *H*: Lager en crescendo
- *Skift+H*: Lager en decrescendo (diminuendo)

Du kan også lage crescendo eller decrescendo ved å dra symbolet fra linje-paletten til en note.

1. *H* lager en crescendo:

2. *Dobbeltklikk* bytter til [redigeringsmodus](#):

3. *Skift+Høyre* flytter forankringspunktet for crescendo til neste note:

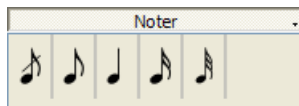
4. Høyre flytter det visuelle sluttpunktet for crescendoen:

Forslagsnoter

Korte forslagsnoter (Acciaccatura) vises som små noter med en skråstrek gjennom notehalsen. **Lange forslagsnoter** (Appoggiatura) har ingen slik strek. Begge typer plasseres foran den noten de er forslag til.

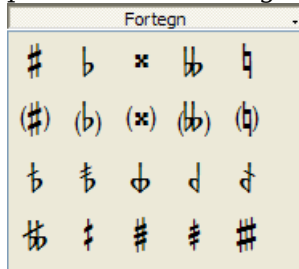
Lag en forslagsnote ved å dra et symbol fra Forslagsnote-[paletten](#) til en vanlig note på notearket (i versjon 0.9.5 og tidligere het paletten kun Noter).

Se også: [Grace note](#) hos Wikipedia

Fortegn

Fortegn kan legges til eller endres gjennom å dra et fortegnssymbol fra paletten med fortegn til en note på notearket.

Hvis du bare vil endre tonehøyden til en note kan du også markere noten og trykke:

- *Opp*: Øke tonehøyden på en note med ett trinn (favoriser kryss).
- *Ned*: Senke tonehøyden på en note med ett trinn (favoriser b).
- *Ctrl+Opp*: Øke tonehøyden på en note med én oktav.
- *Ctrl+Ned*: Senke tonehøyden på en note med én oktav.

I versjon 0.9.6 eller senere kan du sette parenteser rundt et eksisterende fortegn. Dra parentesene fra fortegn-paletten til det eksisterende fortegnet (ikke til notehodet). For å fjerne parentesene, velg fortegnet og trykk *Delete*.

Hvis du senere endrer tonehøyden med piltastene, fjernes manuelle innstillinger av fortegn.

Menyvalget *Noter* → *Rens fortegn* går gjennom hele notearket og prøver å gjette riktige fortegn for alle notene.

Helpause

Helpause

Når en hel takt er helt uten noter, brukes en helpause (semibreve).

For å lage en helpause, velg en takt og trykk *Del*. Alle noter og pauser i denne takten blir da erstattet med en helpause.

Pause over flere takter

Pauser over flere takter indikerer stillhet over lengre tid for et instrument, og brukes ofte i ensembler noter.

Instruksjoner

1. Fre menyen, velg *Stil* → *Endre generell stil* (i versjon 0.9.5 og tidligere het menyvalget *Stil* → *Rediger stil*)
2. Velg "Partitur" fra listen til venstre hvis den ikke allerede er valgt.
3. Kryss av for "Opprett pauser over flere takter"

Begrensninger

Stilen du redigerer gjelder for hele partituret. Derfor er det anbefalt at du legger inn alle notene første og deretter skrur på muligheten for flertaktspauser.

Versjon 0.9.5 og tidligere delte ikke automatisk opp flertaktspauser ved viktige punkter som doble taktlinjer, skifte av toneart og øvingsmerker. Dette er fikset i de siste versjonene av MuseScore. For å omgå problemet i eldre versjoner, se seksjonen [taktoperasjoner](#).

Hus

Hus eller klammer for **første og andre repetisjon** brukes for å markere ulike endelser på en repetisjon.

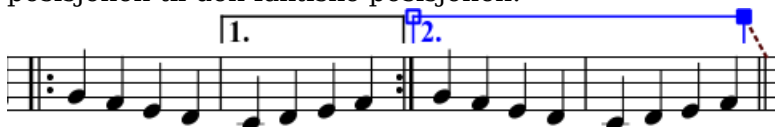
For å plassere et hus på notearket, dra og slipp fra Linjer-[paletten](#).

Klammene kan spenne over mer enn en takt. Dobbeltklikk huset for å gå til redigeringsmodus og flytt håndtakene:

- en takt til høyre *Skift+Høyre*
- en takt til venstre *Skift+Venstre*

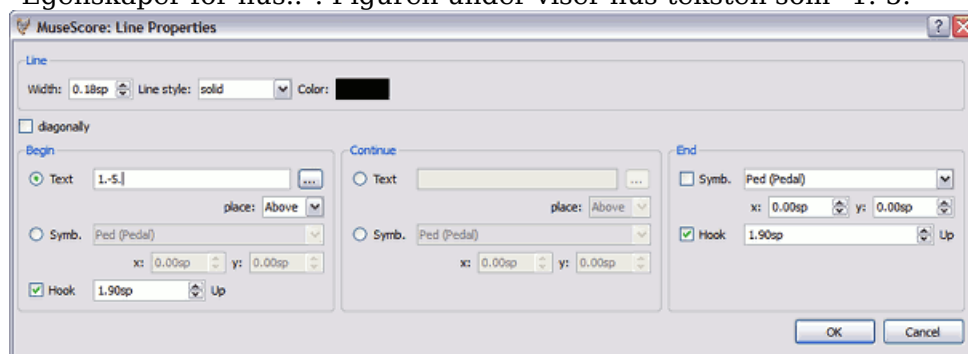
Disse kommandoene flytter den logiske start eller slutt på huset med hensyn til hvilke takter det inkluderer. Dette har innvirkning på avspillingen, og på layouten på tvers av notesystemer. Flytting av håndtakene med høyre eller venstre piltaster, eller med musen, lar deg justere utseendet, men endrer ikke hvordan det spilles av i MuseScore.

Hvis du flytter håndtakene, vises det en stiplet linje fra den logiske posisjonen til den faktiske posisjonen.

Tekst

Du kan endre teksten og mange andre egenskaper på et hus ved å bruke "Egenskaper for linje...". Høyreklikk på hus-linjen og velg "Egenskaper for linje...". Hvis du bruker versjon 0.9.3 eller eldre, heter menyvalget "Egenskaper for hus..". Figuren under viser hus-teksten som "1.-5."

Avspilling

Noen ganger skal en repetisjon spilles mer enn to ganger. I figuren over indikerer teksten at det første huset skal spilles fem ganger før man fortsetter. Hvis du vil endre antall ganger MuseScore spiller en repetisjon, gå til takten det gjelder, og endre "Antall avspillinger" (se [Taktoperasjoner](#) for detaljer).

I versjon 0.9.4 og eldre kan du kun plassere hus på det øverste notesystemet i et noteark med flere instrumenter. Ellers kan du støte på feil som at MuseScore krasjer når du lager enkeltstemmer (se [feilrapporten](#)) eller at forankringspunktet flytter seg når du laster inn notearket på nytt.

Vedlegg	Størrelse
volta-line-properties.png	9.84 KB

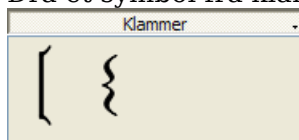
Klammer

Slette

Velg klammen og trykk *Del*

Legge til

Dra et symbol fra klamme-paletten til en tom del av den første takten.

Bytte klamme

Dra et symbol fra klamme-paletten til en klamme i notearket.

Horisontal avstand

I versjon 0.9.4 og nyere kan du justere den horisontale plasseringen til en klamme. Dobbeltklikk på klammen og trykk *Skift+Venstre* eller *Skift+Høyre* for å flytte den til venstre eller høyre.

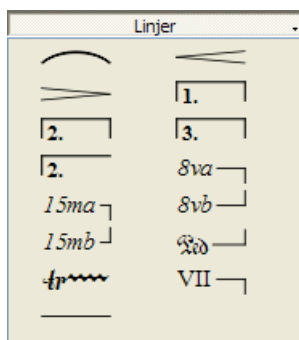
Redigere

Dobbeltklikk på en klamme for å starte [Redigeringsmodus](#). I redigeringsmodus kan du endre høyden på en klamme slik at den spenner over et vilkårlig antall notesystemer på et noteark.

Linjer

Linje-paletten, som de andre [palettene](#), fungerer med dra-og-slipp. Bruk musen for å dra en linje fra paletten og slipp den på notearket.

Endre lengde

Hvis du endrer lengden på en linje med musen, blir forankringspunktet (notene eller linjene som linjen hører til) uforandret. Derfor er den følgende metoden å foretrekke for å justere start- eller sluttpunktet på en linje.

1. Hvis du er i noteskrivingsmodus, trykk *N* eller *Esc* for å forlate noteskrivingsmodus
2. Dobbeltklikk linjen som du vil endre
3. Endre lengden på linjen ved å flytte håndtakene med disse hurtigtastene (eller musen):
  - *Skift+Høyre* for å flytte forankringspunktet en note (eller takt) til høyre
  - *Skift+Venstre* for å flytte forankringspunktet en note (eller takt) til venstre
4. Hvis du trenger å endre lengden visuelt uten å endre notene eller taktene som linjen er forankret til, bruker du disse hurtigtastene:
  - *Høyre* for å flytte håndtaket ett steg til høyre
  - *Venstre* for å flytte håndtaket ett steg til venstre

Se også: [Crescendo](#), [Hus \(1. og 2. repetisjon\)](#)

Noteoppdelinger

Notasjon

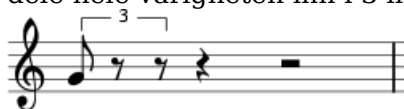
En noteoppdeling (brukes om trioler, kvartoler, kvintoler, etc. i den norske oversettelsen av MuseScore) deler opp noter ut fra et visst forhold, annet enn hva som bestemmes av taktarten. For eksempel vil en triol basert på en fjerdedelsnote bestå av tre åttedeler, og skal spilles i løpet av varigheten til en fjerdedelsnote.

Opprette en noteoppdeling

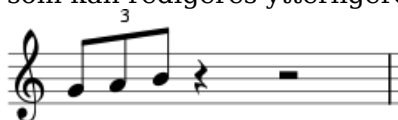
For å lage en **triol**, velger du først en note eller pause med varigheten tilsvarende *hele* triolen. For eksempel har tre åttedelsnoter i en triol varighet lik en fjerdedelsnote.

Velg *Noter* → *Noteoppdelinger* → *Triol* i hovedmenyen. Dette lager en triol ved å dele hele varigheten inn i 3 like store deler,

som kan redigeres ytterligere

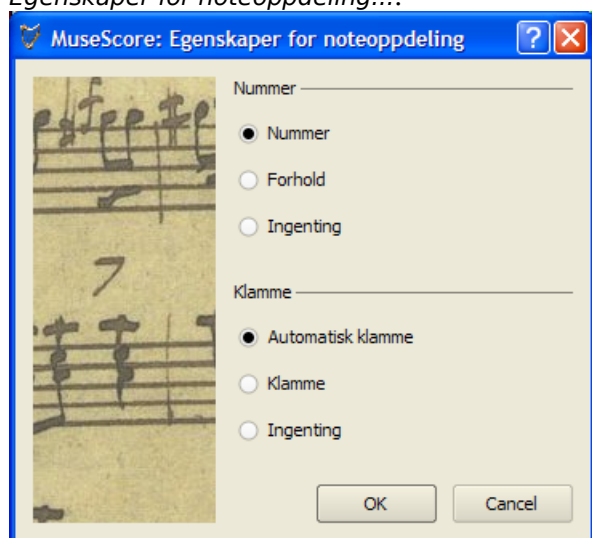
Noteskrivingsmodus

Noteoppdelinger legges inn forskjellig i [noteskrivingsmodus](#) enn metoden over. I versjon 0.9.5 og nyere må du først bestemme varigheten, og deretter justere tonehøyden. Under er metoden for å lage åttedels-baserte trioler.

1. Start noteskrivingsmodus ved å trykke *N*
2. Pass på at notemarkøren er på det stedet du vil starte triolen (bruk høyre og venstre piltaster om nødvendig)
3. Velg fjerdedel som varighet til hele triolen. Dette gjør du ved å velge fjerdedelsnote fra verktøylinjen eller trykke 5 på tastaturet.
4. Opprett en triol ved å velge *Noter* → *Noteoppdelinger* → *Triol* i menyen eller trykk *Ctrl+3* (Mac: *⌘+3*) på tastaturet.
5. Legg merke til at varigheten automatisk blir satt til åttedeler. Klikk på notelinjene for å legge inn tonehøyden

Egenskaper

For å endre utseendet til en noteoppdeling, høyreklikk på nummeret og velg *Egenskaper for noteoppdeling*....

Nummer-seksjonen av dialogen lar deg definere et tall, en brøk eller ingen tall.

I klamme-seksjonen velger du om det skal vises en klamme eller ikke. "Automatisk klamme"-valget skjuler klammen for noter som har en bjelke, og viser klammen hvis noteoppdelingen inneholder noter uten bjelke eller pauser.

Eksterne lenker

- [Noteoppdelinger](#) på en.wikipedia.org

Nøkler

Nøkler lages ved å dra nøkkelsymbolet fra nøkkelpaletten til en takt eller en eksisterende nøkkel på notearket. Bruk *F9* for å skjule eller vise [palett](#) panelet.

Endre

Dra en nøkkel fra paletten til en nøkkel i notearket. Du kan også dra en nøkkel fra notearket til en annen nøkkel på notearket med *Skift + Venstre museknapp + Dra*.

Legg til

Dra en nøkkel fra paletten til en tom del av en takt. Det lages da en nøkkel på starten av takten. Dra en nøkkel til en spesifikk note for å lage en nøkkelendring midt i takten. Hvis takten ikke er den første takten i stykket, vil den være mindre i størrelse.

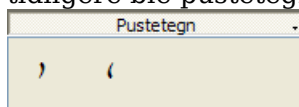
Fjerne

Velg en nøkkel og trykk *Del*.

NB: Å endre nøkkel endrer ikke tonehøyden til en note. Istedet blir notene flyttet i notesystemet slik at de stemmer med nøkkelen som er i bruk.

Pustetegn

For å legge til et pustetegn, dra et av symbolene fra pustetegn-paletten til en note i notearket. Pustetegnet blir plassert etter noten. I versjon 0.9.5 og tidligere ble pustetegnet plassert *foran* noten den ble dratt til.

Slik ser pustetegnet ut i notearket:

En **caesura** fungerer på samme måte som pustetegn og er tilgjengelig i versjon 0.9.6 og senere.

Repetisjon

Starten og slutten av enkle repetisjoner kan defineres ved å sette inn passende [taktstreker](#). For instruksjoner til hvordan du håndterer flere repetisjoner, se [hus](#).

Avspilling

For å høre repetisjonene ved avspilling, pass på at "Avspilling av repetisjoner"-knappen er aktivert. Du kan også deaktivere avspilling av repetisjoner ved å deaktivere knappen.

I den siste takten på en repetisjon kan du sette [egenskapen](#) "Antall repetisjoner" for å definere antall ganger repetisjonen skal spilles.

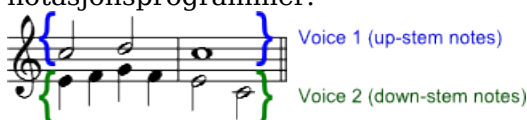
Tekst

Repetisjonstekst, slik som "D.C. al Fine" eller "D.S. al Coda", finner du i Repetisjoner-[paletten](#).

Repetisjoner	
⌵	⌶
∅	∅
∅∅	Fine
D.C.	D.C. al Fine
D.C. al Coda	D.S. al Coda
D.S. al Fine	D.S.
To Coda	

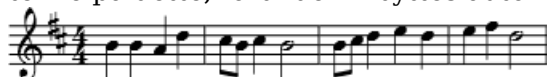
Stemmer

Stemmer lar deg ha noter på et enkelt notesystem som starter på samme tid, men har ulik varighet. Stemmer kalles av og til "Lag" i andre notasjonsprogrammer.

Instruksjoner

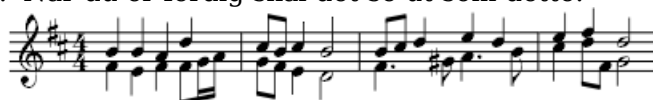
1. Start med å legge inn den øverste stemmen (alle notene med halsen opp).
2. Når du legger inn noter, vil sikkert noen av de ha halsen nedover automatisk. Hvis du bruker versjon 0.9.4 eller nyere trenger du ikke å tenke på dette, fordi de vil byttes automatisk når du legger til stemme 2.

3. Hvis du bruker en datamaskin eller MIDI-keyboard for å skrive noter (i stedet for musen), bruk *Venstre*-pil for å flytte markøren tilbake til starten av linjen.

4. Klikk på "Stemme 2"-knappen 2 og start å legge inn understemmen (alle notene med halsen nedover).

5. Når du er ferdig skal det se ut som dette:

Når skal du bruke stemmer?

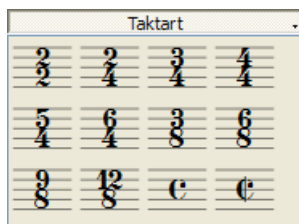
- Hvis du vil at notehalsene skal peke i motsatt retning i en akkord på et enkelt notesystem
- Hvis du trenger noter med ulik varighet som skal spilles samtidig, i samme notesystem

Skjulte pauser

For å gjemme en pause kan du høyreklikke på den og velge *Gjør usynlig*. Hvis du har *Vis* → *Vis usynlige* markert, vil pausen vises i grått på skjermen. Den vil ikke vises når du skriver ut notearket.

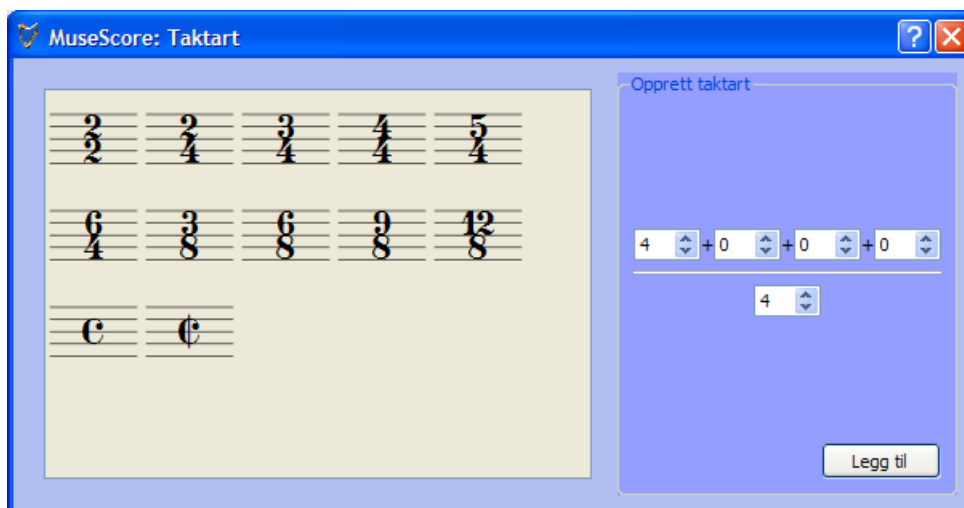
Taktart

Taktarter finner du i paletten i sidepanelet. Du kan dra og slippe taktarter på notearket (se [palett](#) for generell informasjon om paletter i MuseScore).

Hvis du trenger en taktart som ikke finnes i paletten, gå til *Sett inn* → *Taktarter...* for å lage din egen. Du kan redigere både "teller" og "nevner" i rammen *Opprett taktart*.

I de fleste tilfeller trenger du bare å redigere det første av de øvre numrene. De andre numrene er for [additive taktarter](#) som har flere øvre numre med et plusstegn mellom.

Opptakter

Det er tilfeller hvor den faktiske varigheten til en takt er forskjellig fra det som er spesifisert i taktarten. Opptakter er et vanlig eksempel. For å endre den faktiske varigheten til en takt uten å introdusere en ny taktart, se Egenskaper seksjonen i [taktoperasjoner](#).

Taktstreker

Endre taktstrek

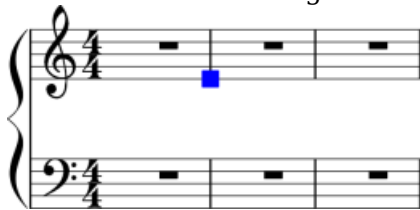
Taktstreker kan endres ved å dra et taktstrek symbol fra taktstrek paletten til en taktstrek på notearket.

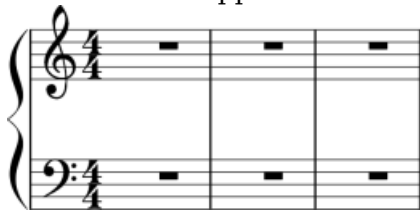
For å skjule en taktstrek, høyreklikk på taktstreken og velg *Gjør usynlig*.

Taktstrek over flere notesystem (grand staff)

For å utvide en taktstrek til å spenne over flere notesystem, dobbeltklikk på en taktstrek for å redigere den (se [Redigeringsmodus](#)).

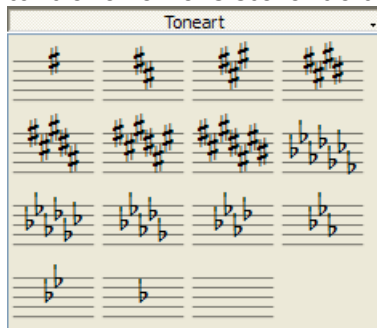
Klikk og dra det blå håndtaket ned til neste notesystem. Alle taktstreker i notearket blir oppdatert når du så forlater redigeringsmodus.

Se også: [Taktoperasjoner](#)

Toneart

Tonearter lages eller endres ved å dra en toneart fra Toneart-paletten til en takt eller en eksisterende toneart.

F9 slår på eller av visning av [palettene](#).

Endre

Dra en toneart fra paletten til en toneart i notearket. Du kan også dra en toneart fra notearket til en annen toneart ved å bruke *Skift+Venstre museknapp+Dra*.

Legge til

Dra en toneart fra paletten til en tom del av en takt. Dette lager en toneart i starten av takten.

Fjerne

Velg en toneart og trykk *Del*.

Tremolo

Tremolo er en rask repetisjon av en note eller en rask alternering mellom to eller flere noter. Den indikeres med streker gjennom notehalsen. Hvis tremoloen er gjennom to eller flere noter, blir strekene tegnet mellom dem.

Tremolo paletten har separate symboler for enkeltnote-tremolo (vist under med notehals) og for dobbeltnote-tremolo (vist under uten notehals).

I en dobbeltnote-tremolo har hver note varigheten til hele tremoloen. For å legge inn en tremolo med halvnote (minum) varighet, legg først inn to normale firedelsnoter. Etter å ha dratt tremolo symbolet til den første noten vil varigheten automatisk dobles til halvnoter.

Trommenotasjon

Eksempel på trommenotasjon:

Notasjon for trommesett inkluderer ofte noter med notehals opp og ned samtidig. Hvis du ikke er kjent med hvordan du redigerer flere stemmer på samme notesystem, se [Stemmer](#) for en oversikt. Se under for instruksjoner spesifikt for perkusjon.

MIDI keyboard

Den enkleste måten å legge inn trommenotasjon til notearket ditt, er med et MIDI keyboard. De fleste MIDI keyboard har markeringer for perkusjon over hver tangent. Hvis du trykker tangenten for high-hat vil MuseScore automatisk legge inn det korrekte tegnet. MuseScore tar automatisk hånd om retning på notehals og hvilken type notehode som brukes.

Mus

Noteinnlegging med musen er tilgjengelig i versjon 0.9.4 og nyere.

Noteskriving for ustemt perkusjon fungerer annerledes enn for andre instrumenter, så her er en gjennomgang:

1. Velg en note eller pause i perkusjons-notesystemet. Legg merke til at trommepaletten vil være tom inntil du gjør dette steget.
2. Trykk "N" for å starte noteskriving
3. Velg en notevarighet fra noteskrivings-verktøylinjen (eller trykk den tilsvarende hurtigtasten).
4. Velg en type note (for eksempel basstromme eller skarptromme) fra tromme[paletten](#).
5. Klikk på perkusjos-notesystemet for å legge til noten.

Kapittel 6

Lyd og avspilling

MuseScore har innebygde funksjoner for lyd og avspilling av noter. Dette kapittelet dekker avspilingskontrollene og hvordan du kan utvide lydene som brukes ut over den pianolyden som er standard.

Avspillingsmodus

MuseScore har en integrert sequencer og synthesizer for å spille av notearkene dine.

Ved å trykke Play-knappen går du inn i avspillingsmodus. I avspillingsmodus er følgende kommandoer tilgjengelige:

- Spol tilbake til forrige akkord *Venstre*
- Spol framover til neste akkord *Høyre*
- Spol tilbake til forrige takt *Ctrl+Venstre*
- Spol framover til neste takt *Ctrl+Høyre*
- Spol tilbake til starten av notesystemet *Home*
- Vis og skjul avspillingsvinduet *F11*

Trykk på Play-knappen igjen for å stoppe og gå ut av avspillingsmodus.

MuseScore starter avspilling fra det stedet den stoppet sist. Hvis du velger en note vil MuseScore istedet starte fra den valgte noten. Verktøylinjen har også en tilbakespolingsknapp for å gå raskt tilbake til starten av notesystemet.

Avspillingsvindu

Avspillingsvinduet gir deg mer kontroll over avspillingen. Du kan endre tempo, startposisjon og volum. Fra hovedmenyen velger du *Vis* → *Avspillingsvindu* for å åpne avspillingsvinduet.

Vanlige problemer

Kun piano

Versjon 0.9.5 og tidligere: Hvis du vil spille instrumenter utover piano må du ha et annet enn standard lydbibliotek definert i *Rediger* → *Innstillinger...* → *Inn/Ut -arkfanen*. Se [Lydbibliotek](#) for instruksjoner.

Lyd på Ubuntu

Hvis du har problemer med avspilling av lyd på Ubuntu vennligst oppdater til versjon 0.9.5 eller senere. Instruksjoner om hvordan man får tak i siste utgave av MuseScore, finnes på siden Nedlasting på nettsiden. Hvis du har andre problemer, så ikke nøl med å bruke forumet.

Endre og justere lyder

Mikser

Med mikseren kan du endre hvilken lyd instrumentet skal bruke, og justere volum, balanse, romklang og kor for hver stemme. Fra hovedmenyen vel *Vis* → *Mikser* for å vise mikseren.

Demping og solo

Bruk *Demp* avkryssingsboksen for å ta bort lyden fra enkeltstemmer. Alternativt kan du bruke *Solo* boksen for å fjerne lyden fra alle andre instrumenter enn den du markerer som "solo".

Knotter

For å skru en knott med klokka, klikk og dra oppover. For å skru en knapp mot klokka, klikk og dra nedover.

Lyd

Lydlisten viser alle instrumentene som finnes i det [lydbiblioteket](#) du har. Denne muligheten finnes ikke i versjon 0.9.4 og eldre for Windows, men finnes fra versjon 0.9.5.

Endre instrument

Selv om du kan endre lyden til instrumentet og navnet på og transponering av notesystemet separat, tilbyr versjon 0.9.6 og nyere å endre alle disse egenskapene i én operasjon.

1. Høyreklikk på en tom del av takten og velg *Egenskaper for notesystem...*
2. Klikk på Endre instrument
3. Velg det nye instrumentet og klikk OK for å returnere til forrige vindu.
4. Klikk OK igjen for å gå tilbake til notearket.

Endringer i løpet av stykket

I MuseScore kan instrumenter endre lyd midtveis i et stykke. For eksempel kan strykere bytte til pizzicato eller tremolo, og trompet skal kanskje ha mute i enkelte seksjoner. De følgende instruksjonene bruker mutet trompet som eksempel, men de samme prinsippene gjelder også for andre instrumenter.

1. Velg den første noten fra den delen av stykket som skal være med mute.
2. Fra hovedmenyen velg *Sett inn → Tekst → Notesystemtekst*
3. Skriv *Mute* (eller en tilsvarende indikasjon som *Con Sordino*). På dette stadiet er teksten kun forståelig for mennesker, og påvirker ikke avspillingen i MuseScore.
4. Høyreklikk på teksten og velg *Staff Text Properties...*
5. I dialogboksen, kryss av i *Kanal* boksen
6. Velg *mute*
7. Klikk *OK* for å returnere til notearket.

Hver note etter teksten du la til vil nå høres ut som de spilles med mute. For å returnere til vanlig lyd senere i stykket følger du den samme prosedyren som over, men la teksten være *Open* (eller *Senza Sordino*) i steg 3, og velg *normal* i steg 6.

Lydbibliotek

For at MuseScore skal kunne spille av riktige lyder for hvert instrument, trengs det et lydbibliotek. Noen lydbiblioteker er spesiallaget for klassisk musikk, andre for jazz eller pop, andre igjen er store og tar opp mye minne, mens andre er små og ikke veldig ressurskrevende. De siste versjonene av MuseScore (versjon 0.9.6 og senere) kommer innebygget med et relativt lite ressurskrevende og generelt lydbibliotek ved navn "TimGM6mb.sf2".

Oversikt

Et lydbibliotek (SoundFont-fil) kan lagre et uendelig antall instrumentlyder. Mange lydbibliotek er tilgjengelig på internett. Se etter et som dekker de 128 lydene i [General MIDI](#) (GM). Hvis du bruker et lydbibliotek som ikke følger General MIDI-standarden, kan det hende at andre ikke vil høre de riktige instrumentene hvis du lagrer musikken i MIDI-format.

Filstørrelsen og lydkvaliteten til lydbibliotek på nettet varierer. Store lydbibliotek har ofte bedre lydkvalitet men kan være for store til å brukes på din datamaskin. Hvis du merker at MuseScore går tregt etter at du har installert et stort lydbibliotek, eller om datamaskinen ikke klarer å henge med under avspilling, bør du se etter et mindre bibliotek. Under er to populære GM SoundFont lydbibliotek med ulik størrelse.

- FluidR3_GM.sf2 (141 MB ukomprimert), last ned her: [Fluid-soundfont.tar.gz \(129 MB\)](#)
- MagicSF_ver2.sf2 (67,8 MB ukomprimert), gå hit: [Big SoundFonts](#)
- TimGM6mb.sf2 (5,7 MB ukomprimert), last ned [modifisert TimGM6mb.sf2](#) (Fra [Tim Brechbill](#))

Komprimering

Siden lydbibliotekene er store, er de ofte pakket i et av de populære komprimeringsformatene, som .zip, .sfArk eller .tar.gz. Du må pakke ut filene før de kan brukes.

- ZIP er det vanligste komprimeringsformatet og er støttet av de fleste operativsystemer.
- sfArk er et format som er spesielt designet for å komprimere SoundFont lydbibliotek-filer. Bruk [sfArk programmet](#) for å pakke de ut.
- .tar.gz er et populært pakkeformat for Linux. Windowsbrukere kan benytte for eksempel [7-zip](#), som er gratis og støtter et bredt utvalg komprimeringsformater. Merk at du må pakke ut disse filene to ganger - en for GZip og en for TAR.

MuseScore innstillinger

Etter at du har lastet ned og pakket ut et SoundFont lydbibliotek, må du flytte filen til en passende katalog. Det fungerer ikke å dobbeltklikke for å åpne filen. Dette får ikke MuseScore til å settes opp riktig. Flytt filen til en passende katalog, start MuseScore, og følg instruksjonene under.

Gå til *Vis* → *Synthesizer*. Standard oppsett for lydbibliotek avhenger av hvilket operativsystem du bruker.

- Windows: `C:/Program Files/MuseScore//sound/TimGM6mb.sf2`
- Windows (64-bit): `C:/Program Files (x86)/MuseScore//sound/TimGM6mb.sf2`
- Mac OS X:
`/Applications/MuseScore.app/Contents/Resources/sound/TimGM6mb.sf2`
- Linux (Ubuntu): `/usr/share/sounds/sf2/TimGM6mb.sf2`

Klikk på åpne-knappen ved siden av stien til lydbiblioteket og finn den nye lydbibliotekfilen (.sf2). I åpningsdialogen velg fila og klikk Åpne.

Instruksjoner for 0.9.5 eller tidligere

Hvis du bruker versjon 0.9.5 eller tidligere, gå til *Rediger* → *Innstillinger...* → *Inn/Ut arkfanen*.

Det lydbiblioteket som følger med som standard er `/data/piano1.sf2`. Erstatt dette med stien til der du plasserte den nye SoundFont (.sf2) filen. Klikk på Åpne-ikonet for å lete etter filen og åpne den.

Trykk OK for å utføre endringene og lukke innstillingsvinduet. Avslutt og åpne MuseScore igjen for å bruke det nye lydbiblioteket.

Feilsøking

Hvis avspillingskontrollene på verktøylinjen er grået ut eller ikke synlige, følg instruksjonene under for å få lyden til å fungere igjen:

1. Pass på at menyvalget *Vis* → *Avspilling/Innspilling* er huket av. Du kan slå avhukingen av og på ved å klikke med musen på menyvalget. Hvis dette ikke løser problemet, fortsett med neste steg.
2. Hvis avspillingspanelet forsvinner etter at du endret lydbibliotek, gå til *Rediger* → *Innstillinger...* → *Inn/Ut arkfanen* og klikk OK uten å gjøre noen endringer. Start MuseScore på nytt, og avspillingspanelet bør komme tilbake. Dette er en kjent feil i versjon 0.9.3 og eldre.

Hvis dette er første gang du setter opp et lydbibliotek, bør du bruke et av lydbibliotekene som er anbefalt over.

Hvis avspillingen hakker så klarer ikke datamaskinen du bruker å kjøre valgte lydbibliotek. To mulige løsninger:

1. Reduser hvor mye RAM (minne) MuseScore bruker ved å velge et lydbibliotek med mindre filstørrelse. Se listen over for anbefalinger.
2. Økt tilgjengelig RAM på maskinen ved å avslutte alle programmer unntatt MuseScore. Hvis du fortsatt har problemer og det er viktig for deg å bruke et stort lydbibliotek, så er en mulighet å kjøpe mer RAM til

datamaskinen din.

Tempo

Avspillingshastigheten kan endres i avspillingspanelet eller via tempoangivelse i notarket.

Avspillingspanel

- Vis avspillingspanelet med *Vis → Avspillingsvindu*
- Du kan justere antall taktslag i minuttet (bpm) med Tempo-glideren

Tempoangivelse

- Velg noten hvor tempoangivelsen skal lages
- Fra hovedmenyen, velg *Sett inn → Tekst → Tempo...*
- Velg en tempoangivelse fra listen og juster eventuelt antall slag i minuttet manuelt.
- Trykk *OK* for å fullføre

Merk at i versjon 0.9.3 og eldre er det ikke mulig å endre tempo-teksten eller BPM (antall slag i minuttet) fra den initielle Tempo Tekst dialogen. Du kan likevel endre begge disse i etterkant.

Eksisterende tempoangivelse kan endres ved å dobbeltklikke på teksten for å gå til redigeringsmodus. Du kan bruke [F2 palett](#) for å legge til fjerdedelsnoter eller andre varigheter for et metronommerke i teksten.

Andante ♩ = 75

Hastigheten på eksisterende tempoangivelse kan justeres ved å høyreklikke på teksten og velge *Egenskaper for Tempo...*

NB: Tempoangivelser i notarket overstyrer eventuelle tempojusteringer i avspillingsvinduet.

Kapittel 7

Tekst

Det forrige kapittelet omhandler [tekst som påvirker tempo](#), men det er mange andre typer tekst tilgjengelig i MuseScore: [sangtekster](#), [akkordnavn](#), dynamiske markeringer, [fingerstand](#), titler og andre typer tekst knyttet til notesystemet. Alle disse er tilgjengelig fra hovedmenyen via *Sett inn* → *Tekst*.

For kort generell tekst bruk notesystem- eller system-tekst. Forskjellen mellom disse er om du vil at teksten skal gjelde for ett enkelt notesystem eller hele systemet.

Akkordnavn

Akkordnavn kan settes inn ved å først velge en note og så trykke *Ctrl+K*. Dette lager et akkordnavn for den valgte akkorden.

- Trykk *Mellomrom* for å flytte til neste akkord.
- *Skift+Mellomrom* flytter til forrige akkord.
- *Ctrl+Mellomrom* legger til et mellomrom i akkordnavnteksten.

Akkordnavn kan [redigeres](#) som normal tekst. For å legge til et kryss, skriv #, for å legge til en b, skriv *b*. Disse tegnene vil automatisk gjøres om til riktige symboler når du flytter deg til neste akkord eller avslutter redigering.

Jazz-skrift

Hvis du foretrekker en tekststil som ligner mer på håndskrift, er det mulighet for dette i versjon 0.9.5 og nyere.

1. Fra hovedmenyen, velg *Stil* → *Rediger stil...*
2. Fra venstre panel velg *Akkordnavn*

3. I høyre panel, erstatt teksten *chords.xml* med *jazzchords.xml*

Fingerstand

Fingerstand kan legges til notene ved å dra det ønskede symbolet fra fingerstand-paletten til en note på notearket. Hvis du først velger en note, så kan du legge til fingerstand ved å dobbelklikke på symbolet i paletten. Fingerstand er normal tekst som kan [redigeres](#) som annen tekst.

Fingerstand							
0	1	2	3	4	5	p	i
m	a	c	①	①	②	③	④
⑤	⑥						

Sangtekster

1. Legg først inn noter
2. Velg den første noten
3. Trykk *Ctrl+L* og skriv inn teksten for den første noten
4. Trykk *Mellomrom* på slutten av ordet for å gå til nest note
5. Skriv en bindestrek - på slutten av en stavelse for å gå til neste note.
Stavelsene blir da sammenbundet med en bindestrek
6. *Skift+Mellomrom* flytter til forrige note
7. *Linjeskift* flytter til neste linje i sangteksten

A - des - te, fi - del - es,
Can - tet nunc hym - nos
Er - go qui na - tus

Stavelser kan utvides med en understrek:

Lagt til med: *soul, _ _ _ To Esc.*

Spesialtegn

Sangtekster kan [redigeres](#) som normal tekst, med unntak av noen få tegn. Hvis du vil legge inn et mellomrom, bindestrek eller understrek til en enkeltstavelse må du bruke følgende hurtigtaster.

- *Ctrl+Mellomrom* (Mac: *⌘+Mellomrom*) legger til et mellomrom i sangteksten
- *Ctrl+-* (Mac: *⌘+-*) legger til en bindestrek (-) i sangteksten
- Kun Mac: *⌘+_* legger til en understrek (_) i sangteksten

Se også: [Tekst](#), [Akkordnavn](#).

Tekstredigering

Dobbeltklikk på tekst for å starte redigeringsmodus:

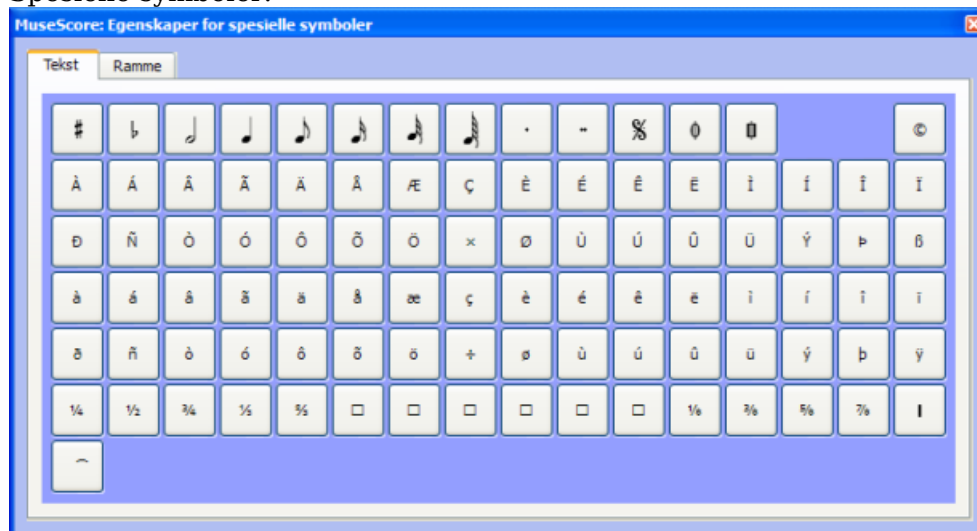

I tekst-redigeringsmodus er følgende kommandoer tilgjengelig:

- *Ctrl+B* (Mac: *⌘+B*) skifter til/fra **fet** skrift
- *Ctrl+I* (Mac: *⌘+I*) skifter til/fra *kursiv*
- *Ctrl+U* (Mac: *⌘+U*) skifter til/fra understreking
- *Opp* skifter til hevet tekst eller avslutter senket tekst (hvis det er aktivt)
- *Ned* starter senket tekst eller slutter hevet tekst (hvis det er aktivt)
- Flytte markør: *Home End Venstre Høyre*
- *Rettetast* fjerner tegn til venstre for markøren
- *Slettetast* fjerner tegn til høyre for markøren
- *Linjeskift* starter en ny linje

- **F2** Viser dialogen for spesielle symboler. Den kan brukes for å sette inn spesialtegn og symboler.

Spesielle symboler:

Se også: [Akkordnavn](#), [Sangtekster](#), [Rammer](#), [Redigeringsmodus](#)

Tekststil

Tekstelementer lages med utgangspunkt i en *Tekststil*. Denne stilen definerer standardegenskapene for teksten.

Egenskaper for tekst:

- **Skrift:** navnet på skrifttypen, for eksempel "Times New Roman" eller "Arial"
- **Størrelse:** størrelse på teksten, definert i punkter
- **Fet, kursiv, understrek:** utseende på teksten
- **Forankring:** side, tid, notehode, system, notesystem
- **Justering:** horisontalt: venstre, høyre, midtstilt; vertikalt: topp, bunn, i midten
- **Avstand:** avstand til den normale forankringsposisjonen
- **Enhet:** millimeter, punkter, eller prosentandel av sidestørrelsen

Teksttyper:

- **Tittel, Undertittel, Komponist, Tekstforfatter:** forankret til siden
- [Fingerstand](#): Fingerstand er forankret til notehoder.
- [Sangtekster](#): Sangtekster er forankret til tidslinjen.
- [Akkordnavn](#): Akkordnavn er også forankret til tidslinjen.

- **System:** Gjelder alle notesystemer i et system, og er forankret til tidslinjen.
- **Notesystem:** Gjelder et enkelt notesystem*, og er forankret til tidslinjen.

* Forskjellen mellom tekst tilordnet System og Notesystem har betydning for orkesternoter. Systemtekst vil vises på alle stemmer, mens notesystemtekst bare vises på den stemmen den er tilordnet.

Kapittel 8

Formatering

Bruddpunkt og avstandsdeler

Sideskift eller **linjeskift** (systembryting) kan lages ved å dra det korresponderende symbolet fra Bruddpunkter og Avstandsdeler-paletten til et tomrom på en takt i notearket. Brytningen skjer etter den gjeldende takten. De grønne bruddsymbolene er synlige på skjermen, men vises ikke på utskrifter.

Midt-takt systemskift er nødvendige i noen situasjoner (særlig for strofiske salmer og lieder). For eksempel hvis du vil ha tre taktslag på ett system og en opptakt med ett taktslag på neste system, må du opprette to takter med forminsket varighet. For videre detaljer, se [Taktoperasjoner](#), avsnittene "Varighet" og "Irregulære takter" og siste avsnitt.

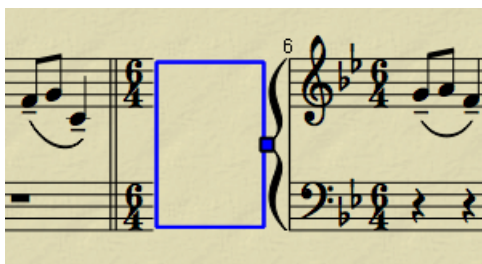
Avstandsdeler brukes for å øke avstanden mellom to notesystem som ligger ved siden av hverandre. Dra og slipp en avstandsdeler til en takt over området som trenger mer vertikal avstand. Dobbeltklikk på avstandsdeleren for å justere høyden.

Hvis du vil justere avstanden mellom alle notesystemene, bruk stilinnstillingene istedet. Avstandsdelere er laget for lokale justeringer.

Rammer

Rammer lager tomrom på utsiden av vanlige takter. De kan også inneholde tekst eller bilder. MuseScore har to typer rammer:

Horisontal

Horisontale rammer lager et bruddpunkt for et system. Bredden er justerbar og høyden tilsvarer systemhøyden. Horisontale rammer kan brukes for å skille et coda fra resten av stykket.

Vertikal

Vertikale rammer lager tomrom mellom eller før systemer (stykker). Høyden er justerbar og bredden tilsvarer systembredden. Vertikale rammer brukes for å plassere tittel, undertittel eller komponist. Hvis du lager en tittel, vil en vertikal ramme plasseres før første takt automatisk dersom det ikke er en ramme der allerede.

Lage en ramme

Først velger du en takt. Kommandoene for å sette inn en ramme finner du fra hovedmenyen: *Sett inn* → *Takter* . Rammen settes inn før den valgte takten.

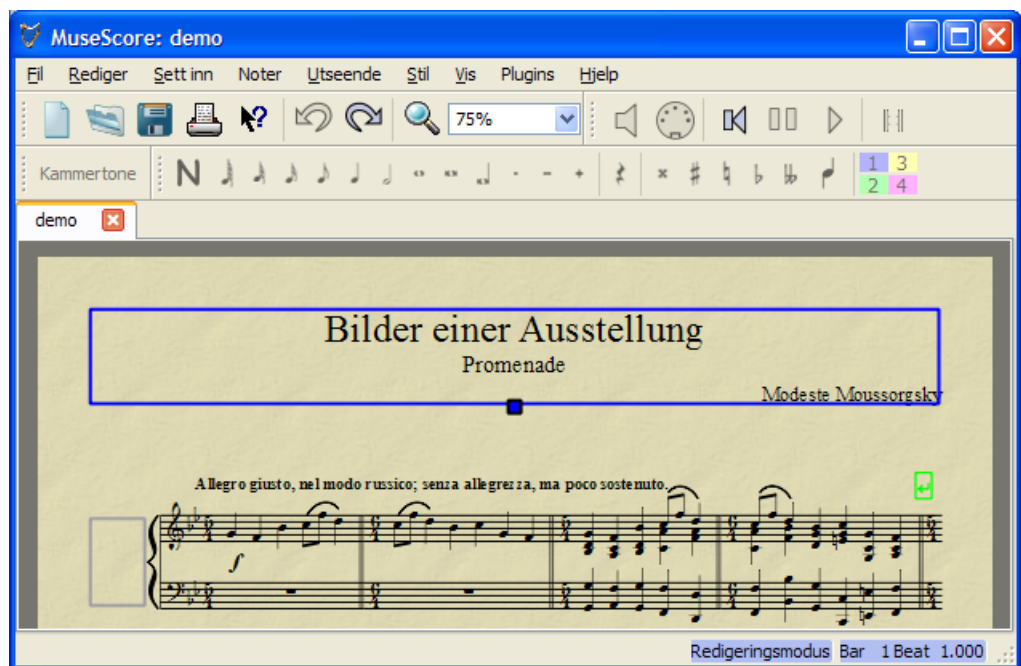
Slette en ramme

Velg rammen og trykk *Slettetasten*.

Redigere ramme

Dobbeltklikk rammen for å starte [redigeringsmodus](#). Håndtaket som dukker opp kan brukes til å endre størrelsen på rammen.

Tittelramme i redigeringsmodus:

Kapittel 9

Hjelp

Dette kapitlet beskriver hvordan du finner hjelp til å bruke MuseScore - de beste stedene å lete, den beste måten å stille et spørsmål på forumet, og tips til hvordan du rapporterer feil.

Gjenopprette originalinnstillinger

Nyere versjoner av MuseScore har en funksjon for å gjenopprette de originale innstillingene som programmet hadde ved installasjon. Dette kan være nyttig dersom innstillingene dine har blitt ødelagt. Dette er ikke noe som vanligvis skjer, så det er best å sjekke forumet først, siden det kan være en mulighet til å løse problemet ditt uten å gjenopprette innstillingene.

Advarsel: å gjenopprette de originale innstillingene fjerner alle endringer du har gjort på innstillinger, paletter og vindusinnstillinger.

Instruksjoner for Windows

1. Hvis du har MuseScore åpent, må du først lukke programmet (*Fil* → *Avslutt*).
2. Trykk *Windows-tast*+*R* for å åpne "Kjør"-dialogen. ([Windows-tasten](#) er den med logoen til Microsoft Windows.)
3. Klikk *Bla...*
4. Finn *mscore.exe* på harddisken. Plasseringen kan variere avhengig av hvor programmet ble installert, men det er antakelig noe lignende *Min Datamaskin* > *Lokal disk* > *Programfiler* > *MuseScore* > *bin* > *mscore.exe*
5. Klikk *Åpne* for å lukke vinduet og returnere til "Kjør"-dialogen. Den følgende teksten (eller noe lignende) skal vises i "Kjør"-dialogen:
`"C:\Programfiler\MuseScore\bin\mscore.exe"`

6. Klikk etter gåsetegnet og legg til et mellomrom, en bindestrek og en stor F: -F
7. Trykk OK

Etter noen sekunder vil MuseScore starte og alle innstillingene er da satt tilbake til slik de var da programmet ble installert første gang.

For avanserte brukere er hovedkonfigurasjonsfilen plassert i:

- Windows Vista og senere:
`C:\Users\<USERNAME>\AppData\Roaming\Muse\MuseScore.ini`
- Windows XP og tidligere: `C:\Documents and Settings\USERNAME\Application Data\Muse\MuseScore.ini`

Andre konfigurasjoner (palett, økter,...) finnes i:

- Windows Vista og senere:
`C:\Users\<USERNAME>\AppData\Local\Muse\MuseScore\`
- Windows XP og tidligere: `C:\Documents and Settings\USERNAME\Local Settings\Application Data\Muse\`

Instruksjoner for Mac OS X

1. Hvis du har MuseScore åpent, må du først lukke programmet (*Fil* → *Avslutt*).
2. Åpne Applications/Utilities/Terminal, og et Terminal-vindu åpner seg.
3. Skriv (eller kopier og lim inn) denne kommandoen i terminal-vinduet (inkludert '/' i starten):
`/Applications/MuseScore.app/Contents/MacOS/mscore -F`

Dette vil gjenopprette alle innstillingene i MuseScore til slik de opprinnelig var, og starter applikasjonen på nytt. Du kan nå lukke terminalvinduet, og fortsette å bruke MuseScore.

Instruksjoner for Linux (tilpass selv til andre distribusjoner enn Ubuntu Lucid Lynx, 10.04)

1. Hvis du har åpnet MuseScore, må du avslutte programmet først (*Fil* → *Avslutt*).
2. Fra hovedmenyen i Ubuntu velg *Programmer* → *Tilbehør* → *Terminal*. Et terminalvindu åpner seg.
3. Skriv inn, (eller kopier og lim inn) den følgende kommandoen i terminalvinduet og trykk Enter:

```
mscore -F
```

Dette vil gjenopprette alle innstillingene i MuseScore til slik de opprinnelig var, og starter applikasjonen på nytt. Du kan nå lukke terminalvinduet, og fortsette å bruke MuseScore.

For avanserte brukere, er innstillingsfilen for MuseScore plassert i
~/ .config/MusE/MuseScore.ini

Hvordan rapportere feil og spørre om hjelp

Før du skriver og ber om hjelp i [forumet](#):

- VÆR SÅ SNILL, se om du finner en løsning i [brukerhåndboken](#).
- Bruk [søkefunksjonen](#) for nettstedet for å se om noen allerede har støtt på det samme problemet i [forumet](#).
- Hvis du skal rapportere inn en feil, prøv først å reprodusere problemet (få problemet til å skje igjen) med den [nyeste prøveversjonen](#). Du kan også sjekke [versjonshistorikken](#) og se om problemet allerede har blitt løst.

Når du forfatter din bønn om hjelp, eller skriver feil-rapporten, prøv å få med så mange av de følgende punktene som mulig:

- Hvilken versjon av MuseScore du bruker (f.eks. versjon 0.9.5) eller revisjonsnummeret, hvis du bruker en forhåndsutgave (f.eks. revisjon 1944)
- Hvilket operativsystem du bruker (f.eks. Windows Vista, Mac OS 10.5 eller Ubuntu 9.04)
- Hvis du skal rapportere om en feil, beskriv de konkrete stegene som fører til problemet (hvor du klikker, hvilke taster du trykker, hva du ser på skjermen, osv.). Hvis du ikke klarer å gjenskape problemet ved å utføre de nevnte stegene, er det sannsynligvis ingen vits å rapportere problemet, siden utviklerne heller ikke vil være i stand til å gjenskape problemet (og løse det).
- For å gjøre jobben enklere for alle, prøv å rapportere kun én feil per feilrapport.
- Husk at formålet med en feilrapport ikke bare er å melde fra at feilen eksisterer, men også gjøre det mulig for andre å reprodusere feilen på en enkel måte.

Kjente problemer

Maskinvareproblemer

Følgende programvare gjør at MuseScore krasjer under oppstart :

- Samson USB Microphone, driver-navn "Samson ASIO Driver", samsonasiodriver.dll. [Mer info](#)
- Digidesign MME Refresh Service. [Mer info](#)

Programvareproblemer

- Maple virtual cable gjør at [MuseScore](#) ikke avslutter riktig.
- KDE (Linux) vinduinnstillinger kan gjøre at hele vinduet flytter seg ved flytting av en note. [Endring av vinduinnstillingene](#) fikser dette problemet.

Skriftproblem på Mac OS X

MuseScore viser noter som firkanter når noen skrifttyper er ødelagt på MacOS X.

For å feilsøke etter dette problemet:

1. På din Mac gå til Programmer -> Skriftbok
2. Velg en skrifttype og trykk *Cmd + A* for å velge alle
3. Gå til Fil -> Valider skrifttyper
4. Hvis en skrifttype blir rapportert som ødelagt eller med små problemer, velg den og slett skrifttypen
5. Start MuseScore på ny hvis nødvendig

Lisensiert under [Creative Commons Attribution 3.0](#) lisensen, 2002-2011 [Werner Schweer](#) med flere.

[◆9◆]